

Landskap i Bullaren

Detaljerad landskaps- och områdesanalys

Oscar Jacobsson, Cecilia Wingård och Stig Swedberg

Landskap i Bullaren

Detaljerad landskaps- och områdesanalys

Oscar Jacobsson, Cecilia Wingård och Stig Swedberg

Kulturlandskapet

Administrativa uppgifter

Beställare: Tanums kommun

Projektnummer: 1425-3

Projektansvarig: Stig Swedberg, Cecilia Wingård

Övrig personal: Oscar Jacobsson

För personalens meriter hänvisas till Kulturlandskapets hemsida.

Arkiv: Kulturlandskapet

Landskap i Bullaren**Detaljerad landskaps- och områdesanalys**

Kulturlandskapet rapporter 2015:7

© Kulturlandskapet 2015

Författare: Oscar Jacobsson, Cecilia Wingård och Stig Swedberg.

Foton: Där fotograf ej anges är bilder tagna av fältpersonalen.

Omslagsbild framsida: Utsikt över norra Bullaresjön vid Vassbotten. Foto mot öster.

Bild baksida: Sluttningen ned mot södra Bullaresjön, vid LIS- område 5, Östad. Foto mot sydost.

Orienteringskarta: Framställd av Kulturlandskapet med data från Map Maker, FMIS samt Länsstyrelsen i Västra Götaland.

Topografisk grundkarta samt plankarta: Tillhandahållen av beställaren.

Övriga kartor och situationsplaner: Framställda av Kulturlandskapet.

Redigering och layout: Ingemar Bengtsson

Tryck: Nordbloms Trycksaker AB, Hamburgsund

Sökord: Landskap, Bohuslän, Bullaren

Kulturlandskapet

Ekelidsvägen 5

457 40 FJÄLLBACKA

www.kulturland.se

kontakt@kulturland.se

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning och syfte	7
Metod	7
Generell rekommendation	7
Analys av områden	9
<i>Vassbotten</i>	9
<i>Holkekärr</i>	11
<i>Hovsäter</i>	16
<i>Backa</i>	18
<i>Östad</i>	20
<i>Flötemarken</i>	22
<i>Sundshult</i>	27
<i>Smeviken</i>	30
Källor	34
Bilagor	35
1. Skyddsobjekt och bevarandevärda områden	
2. 1930-talets landskapsbild	
3. Rekommenderade lägen för nytillkommande bebyggelse	
4. Siktanalys för lokalisering av ny bebyggelse	

Landskap i Bullaren

Detaljerad landskaps- och områdesanalys

Sammanfattning

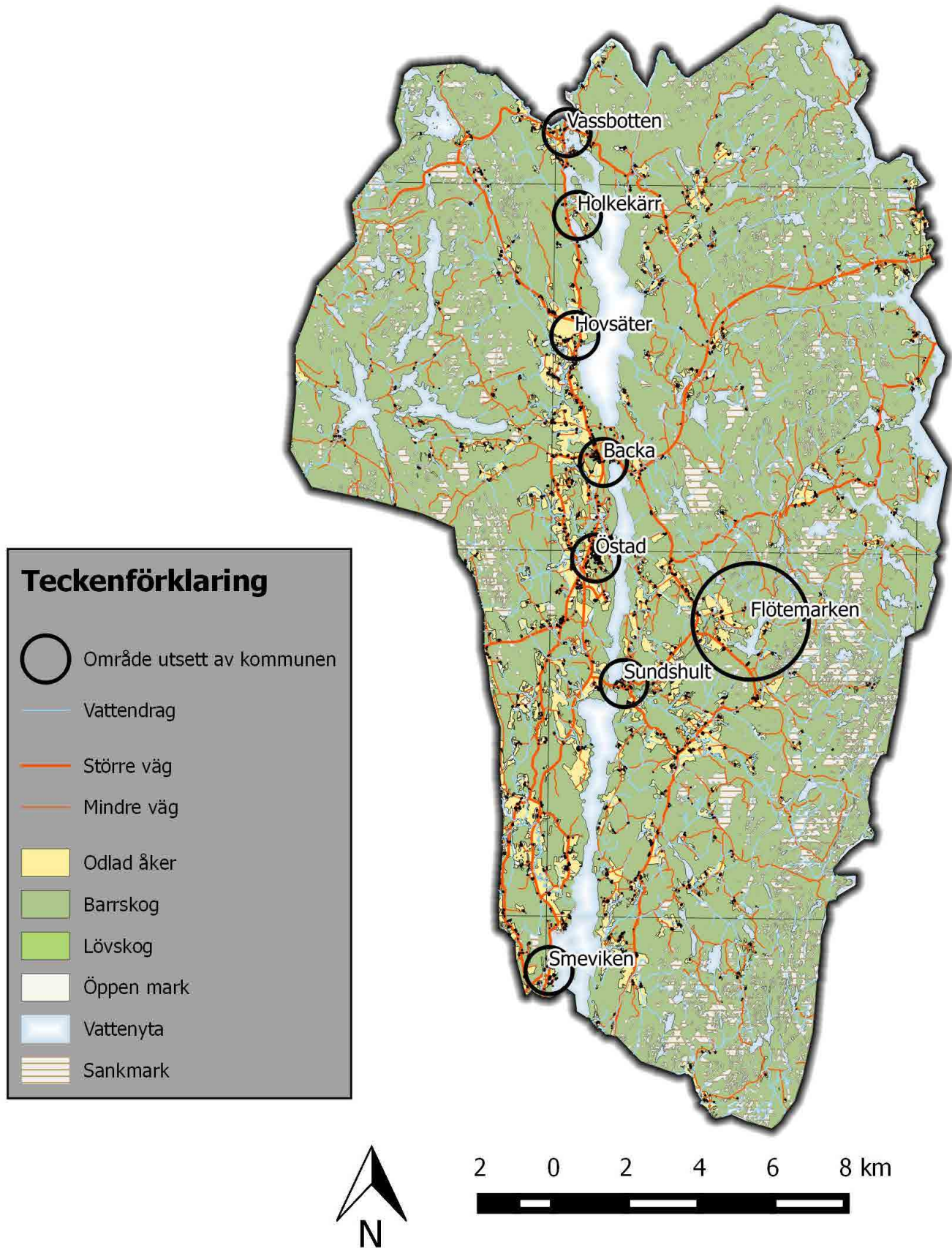
Denna rapport är en fördjupning av den översiktliga landskapsanalys som Kulturlandskapet tidigare utfört åt Tanums kommun. Syftet med rapporten har varit att analysera och detaljstuda ett antal områden och specifika platser som har föreslagits av kommunen som framtida LIS-områden. Rekommendationer har tagits fram av Kulturlandskapet för att belysa hur de aktuella områdena kan utvecklas i förhållande till nuvarande kulturmiljö och bebyggelsestruktur, utan att landskapets karaktär och värden påverkas negativt. De utvalda områdena ligger i Vassbotten, Holkekärr, Hovsäter, Backa, Östad, Flötemarken, Sundshult och Smeviken.

Varje område har analyserats i GIS och kartor tagits fram innehållande riksintressen, naturvärden och skyddade objekt från FMIS och Bebyggelseregistret. Den generaliserade karaktärskarteringen samt digitaliseringen av 1930-talets landskap, som gjordes i den översiktliga landskapsanalysen, har också detaljkarterats för varje område för att bättre redovisa inre dynamik och bebyggelseutveckling. I kombination med ovanstående data har platsbelagda studier av befintlig bebyggelsestruktur och landskap resulterat i bedömningar och rekommendationer gällande eventuell framtida exploatering i de utvalda områdena. Bedömningar och rekommendationer redovisas i denna rapport.

En generell rekommendation för hela Bullareområdet redovisas också. Sammanfattningsvis kan sägas att landskapets struktur, där permanentboende i regel ligger i jordbrukslandskap och fritidsboende i nyodlings-/utmarkslandskap, kan utnyttjas i utformningen av ny bebyggelse. Det äldre landskapet är inte sällan karaktäriserat

av en mer känslig kulturmiljö, där ny bebyggelse noggrant behöver anpassas till en befintlig och ofta förtätad bebyggelsestruktur samt relateras till större mängder fornlämningar och historiska miljöer. Det dynamiska nyodlingslandskapet har en kulturmiljö som är mer tålig för exploatering, med en glesare bebyggelsestruktur och ett mindre antal fornlämningar. I denna typ av områden finns det dessutom en tradition av övergivning och nybebyggelse, vilket gör att exploateringen inte behöver en lika noggrann anpassning om än en begränsning i omfattning och volym så att den maskeras av den kringliggande naturen. Således ska också nybebyggelse i höjdläge direkt vid sjöstranden undvikas, då sådan riskerar att påverka den traditionella landskapsbilden negativt. Gällande exploatering i strandnära lägen i analysområdena varierar möjligheterna från plats till plats beroende på landskapskaraktär och bebyggelsestruktur. Allmänhetens tillgång till stränderna, men även till de många utsiktspunkterna kring Bullaresjöarna, är viktig att bibehålla.

Generellt rekommenderas i övrigt en koncentration av redan förtätad bebyggelse i Bullaren vilket innebär att man förutom hänsyn till nuvarande landskapsstruktur dessutom tar ett steg mot en hållbar utveckling där gemensamma resurser utnyttjas bättre. En försiktig förtätning kan öka områdets samhörighet och vidareutveckla de karaktärsdanande kulturmiljöer som redan präglar landskapet i området. I de fall redan existerande bebyggelsekoncentrationer förtätas bör nya byggnader anpassas i utseende och form efter redan existerande hus.

Inledning och syfte

Denna rapport är en fördjupning av analysen i *Landskapet i Bullaren – översiktlig landskapsanalys*, som Kulturlandskapet tidigare utfört åt Tanums kommun¹. Syftet med rapporten har varit att analysera och detaljstudera ett antal områden och specifika platser som har föreslagits av kommunen som framtida LIS-områden, *illustration 1*. Rekommendationer har tagits fram av Kulturlandskapet för att belysa hur de aktuella områdena kan utvecklas i förhållande till nuvarande kulturmiljö och bebyggelsestruktur, utan att landskapets karaktär och värden påverkas negativt.

Rapportens analys innehåller följande:

- Analys av bebyggelsens förhållande till landskapet.
- Känslighet och tålighet för exploatering.
- Konsekvenser av bebyggelse i olika lägen.

Rekommendationer för ny bebyggelse för de utpekade områdena omfattar:

- Byggnadsplacering och omfattning i förhållande till landskapstyp och befintlig bebyggelsestruktur.

Metod

Analysen har genomförts i flera olika steg. Först har tillgänglig data för varje område analyserats i GIS, och kartor tagits fram innehållande riksintressen, naturvärden och skyddade objekt från FMIS och Bebyggelseregistret. Den data som tagits fram genom den översiktliga landskapsanalysen har även den använts och den generaliserade karaktärskarteringen har detaljkarterats för varje område för att bättre redovisa dessa platserns inre dynamik. 1930-talets landskap som också digitaliserades i den översiktliga analysen har använts för att mer tydligt redovisa de senaste hundra årens bebyggelseutveckling inom de aktuella områdena. För att få en djupare historisk förståelse för områdena har också de berörda fastigheterna studerats i arkivmaterial bland annat via en bebyggelseinventering².

1 Swedberg, Stig; Jacobsson, Oscar; Wingård, Cecilia & Jonasson, Fredrik 2014

2 Bohusläns Museum 1974

Efter att detta förarbete genomförts gjordes besök i fält på alla de platser som valts ut av kommunen. I fält studerades befintlig bebyggelsestruktur samt de utvalda områdenas relation och möjligheter i förhållande till landskapet. Bedömningar gjordes av föreslagna lägen för ny bebyggelse.

Därefter har informationen för varje område sammanställts i text och kartor för att visa både platsernas generella karaktärsdrag och framtida möjligheter inför en potentiell exploatering. De utvalda områdena har givits mer detaljerade rekommendationer. Dessutom har en generell rekommendation för hela Bullareområdet tagits fram.

Generell rekommendation

Den översiktliga landskapsanalysen visade att Bullareområdets karaktär huvudsakligen skapas av de historiska bosättningarna på åsryggarna samt av sjöarna, vilka kontrasteras mot de skogklädda bergen. De processer som styr landskapsutvecklingen är dels traditionen att leva nära och av naturens resurser och dels storsamhällets utveckling med centralisering av såväl resurser, arbete som ägande. Dessa processer bör inte stå i motsättning till en ökad befolkning i området. Det har redan skett en ökad aggregering av befolkningen till de centrala bebyggelseområdena i Bullaren³, vilka motsvaras i stort av det äldre jordbrukslandskapet samt områden i anslutning till dagens vägsystem. De relativt goda kommunikationerna inom och mellan analysområdet och omgivningen ger möjligheter till såväl daglig pendling som delvist distansarbete. Det som kan skapa problem för delar av befolkningen är möjligheten att nyttja naturens resurser. Det är därmed viktigt att tillkommande bebyggelse inte hindrar allmänhetens tillgång till naturen, och speciellt åtkomsten till sjöar för fiske och bad.⁴ Områdets landskapliga, historiska och sociala värden sammanfaller alltså till stor del. Värdebedömningen som gjordes i den översiktliga analysen visade att analysområdets värden skapas

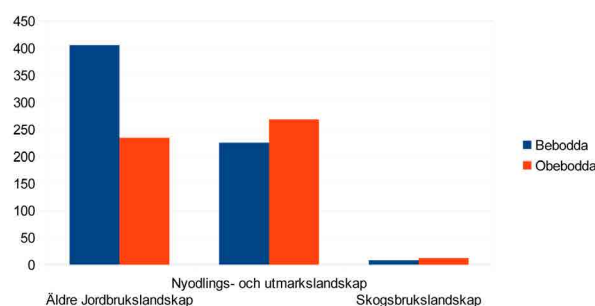
3 Jonasson, Fredrik; Wingård, Cecilia; Jacobsson, Oscar & Swedberg, Stig 2014, s. 15-18

4 Swedberg, Stig; Jacobsson, Oscar; Wingård, Cecilia & Jonasson, Fredrik 2014, s. 33

genom sammanhanget mellan sjösystemen, odlingsmarken och de historiska bosättningarna⁵. Detta är något som bör beaktas i formuleringen av framtidsplaner för Bullareområdet.

Den historiska kontinuiteten i analysområdet fortsätter i och med dagens processer om än med ett annat innehåll. Till exempel visade den översiktliga landskapsanalysen ett samband mellan äldre jordbrukslandskap och permanentboende, samt mellan nyodlings-/utmarkslandskapet och fritidsboende, *Tabell 1*⁶. Landskapets struktur, vilken bygger på ett kontinuerligt samband mellan natur och kultur, formar fortfarande bosättningen i Bullareområdet⁷. Detta är något som kan utnyttjas i utformningen av ny bebyggelse, där nya permanentboenden framförallt kan lokaliseras till äldre jordbruksbygd och fritidsbebyggelse till tidigare nyodlingsområden. Det äldre landskapet är inte sällan karaktäriserat av en mer känslig kulturmiljö, där ny bebyggelse noggrant behöver anpassas till en befintlig och ofta förtätad bebyggelsestruktur samt relateras till större mängder fornlämningar och historiska miljöer. Det dynamiska nyodlingslandskapet har en kulturmiljö som är mer tålig för exploatering, med en glesare bebyggelsestruktur och ett mindre antal fornlämningar. I denna typ av områden finns det dessutom en tradition av övergivning och nybebyggelse⁸, vilket gör att exploateringen inte behöver en lika noggrann anpassning. Dock bör sådan bebyggelse inte vara i sådan omfattning och volym att den dominerar över den äldre bebyggelsen i jordbrukslandskapet. Generellt har inte landskapets karaktärsformer några direkt fasta gränser, utan dessa kommer högst troligen att variera även i framtiden. De gränsdragningar som har karterats i både

denna och den tidigare rapporten bör därför snarare ses som riktlinjer än fasta strukturer i landskapet.

Tabell 1. Diagram som visar antalet bebodda och obebodda fastigheter i relation till olika landskapstyper i analysområdet. Obebodda kan även inbegripa deltidboende där ägaren inte är mantalsskriven på fastigheten.

En koncentration av redan förtätad bebyggelse i området innebär även att man förutom hänsyn till nuvarande landskapsstruktur dessutom tar ett steg mot en hållbar utveckling där gemensamma resurser utnyttjas bättre. Även transportmässigt är det bra om bebyggelsen är koncentrerad till sammanhängande områden och ett mindre antal vägar. Detta innebär inte nödvändigtvis att bebyggelsen ska ligga utefter huvudvägarna, utan att den bör ligga i nära anslutning till dessa. Det finns en stor potential i att förtäta dagens bybildningar genom tillkommande bebyggelse, vilket inte bara ökar områdets samhörighet utan även vidareutvecklar de karaktärsdanande kulturmiljöer som redan präglar landskapet i området. Försiktig förtätning av viss bybebyggelse är också något som rekommenderas i gällande översiktsplan⁹ och kulturminnesvårdsprogram¹⁰.

När det gäller exploatering i strandnära lägen i analysområdena varierar möjligheterna från plats till plats beroende på landskapskaraktär och bebyggelsestruktur. Som nämnts ovan utgör just stränderna och sjönära vyer viktiga karaktärsskapande element i Bullareområdets landskap. Detta innebär att även om den aktuella stranden

⁵ Ibid, s. 30-32

⁶ Ibid, se även karta s. 26

⁷ Landskapets struktur i Bullaren går att knyta till vad den franske historikern Fernand Braudel kallade "la longue durée", det vill säga en seglivad struktur bunden av sociala och naturliga geografiska faktorer som påverkat människan under lång tid. Braudel, Fernand 1958.

⁸ Utifrån pollendata har man exempelvis kunnat påvisa en påtaglig bosättnings- och markanvändningsdynamik i liknande områden framförallt mellan år 1000-1500 e.Kr. Se exempelvis Lagerås, Per 2007 och 2013.

⁹ Tanums kommun 2002

¹⁰ Tanums kommun 1984

inte befinner sig i en känslig kulturmiljö så kan mycket av det kringliggande landskapets upplevelsevärden vara knutna till denna visuellt.¹¹ Allmänhetens tillgång till stränderna, men även till de många utsiktspunkterna kring Bullaresjöarna, är därmed viktig att bibehålla. Om sjönära exploatering ska ske är det viktigt att se till den befintliga bebyggelsestrukturen på den aktuella platsen. I de fall som det finns en tradition av sjönära bebyggelse i området kan nytillkommande byggnader anpassas efter ett redan existerande mönster, där hänsyn också visas till allmänna platser. Det är även viktigt att sjönära bebyggelse inte intar en alltför dominerande position i landskapet, där exempelvis en bostad i höjdläge direkt vid sjöstranden riskerar att påverka den traditionella landskapsbilden negativt. Istället bör nybebyggelsen placeras så att den smälter in i det omgivande landskapets struktur. I de fall redan existerande bebyggelsekoncentrationer förtätas bör nya byggnader anpassas i utseende och form efter redan existerande hus. Där ny bebyggelse ligger helt isolerat bör denna istället placeras så att den till viss del maskeras av den kringliggande naturen.

Analys av områden

Vassbotten

Kulturlandskapet kring Vassbotten utgörs idag av en aktiv jordbruksbygd, men kan även beskrivas som något av ett gränslandskap i och med närheten till riksgränsen mot Norge. På många sätt intar Vassbotten en unik position i området dels på grund av sin gränsfunktion, men även som en nordlig och avskild utlöpare av det för mellersta Bullareområdets så karaktäristiska jordbrukslandskapet. Fornlämningar och historiska kartor visar att Vassbotten har en lång kontinuitet bakåt med fyndplatser av stenålder

material, gravlämningar från metalltid och historiska bybildningar. Det är tydligt att platsen där Enningdalsälven och Norra Bullaresjön möts, länge varit viktig för områdets kultur. Mycket i det kringliggande landskapets struktur talar för att bygden är mer sammanbunden med området kring Södra Enningdals kyrka i Norge längre norrut än med resten av Bullarebygden. Kommunikationerna mellan dessa områden, kanske framförallt längs med Enningdalsälven och den väg som går väster om denna, har troligen varit täta även i det förflutna.

Analys av områdets känslighet

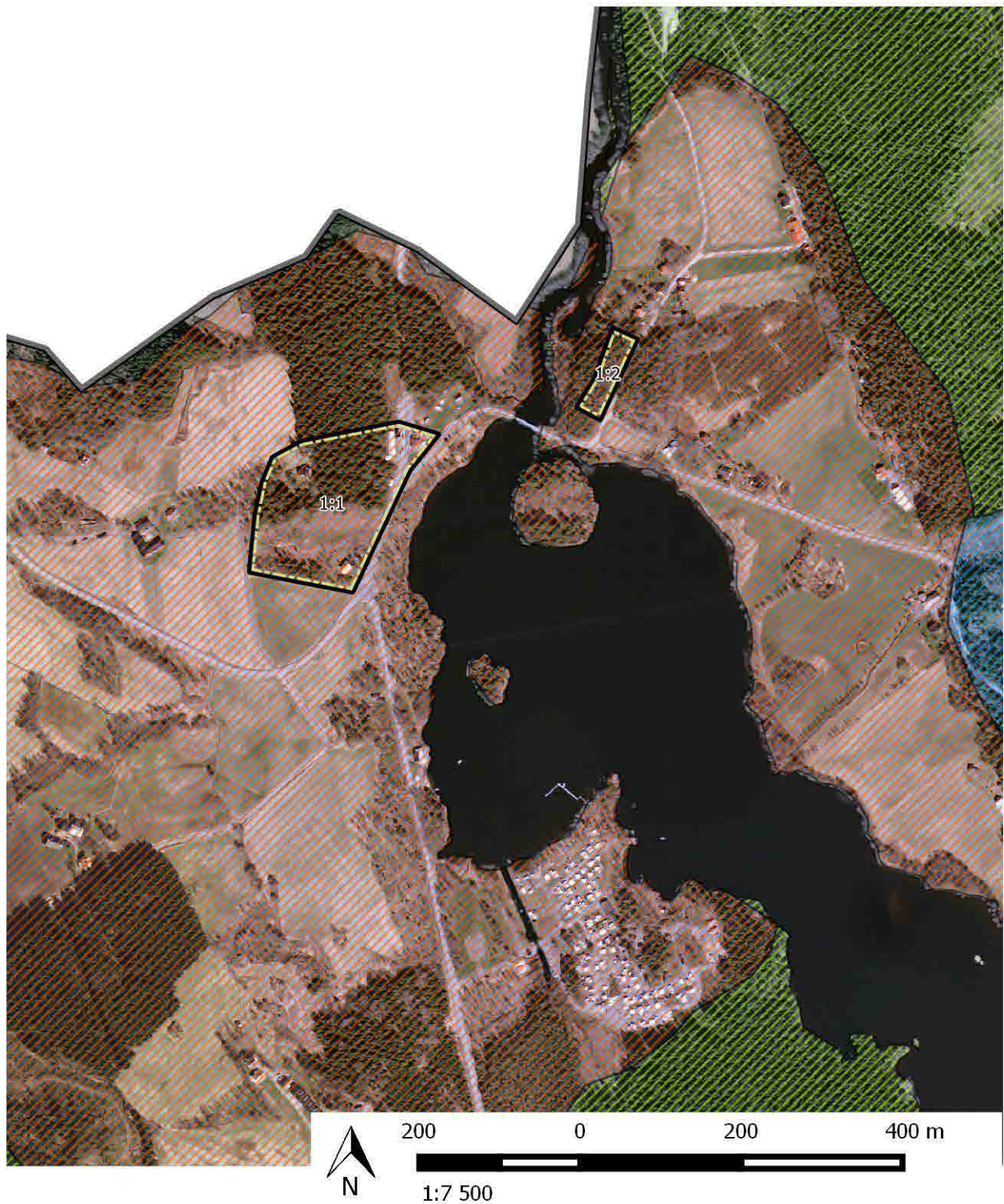
Landskapet kring Vassbotten har länge utgjorts av stabil bosättning och bebyggelse, vilket även har präglat landskapets utseende. Än idag finns här en övervägande majoritet permanentboenden. Det äldre jordbrukslandskap som trakten är en del av i kombination med rika fornlämningsmiljöer gör området känsligt för exploatering. Viss bebyggelseutveckling har dock skett genom historiens gång och kan även ske i framtiden utan att detta nödvändigtvis skadar landskapsbilden.

Område 1:1 - Fornlämningsmiljöerna i närheten av de västra delarna av området utgör känsliga element inför en framtida exploatering. Istället bör ny bebyggelse koncentreras till de östra delarna av området och den skogbeksådda sluttnings som leder ner till den tidigare affären. På detta sätt förstärker man områdets karaktär med vad som liknar en bygata. För att anknyta till platsens historik bör man ta hänsyn till den stig som sedan lång tid tillbaka binder samman gårdarna med verksamhetsområdet vid den före detta affären.

Utformning av ny bebyggelse - Bebyggelsens utformning bör följa den traditionella byggnadsstilen men med en återhållsam storlek på husen. Vid bygge av större hus bör de ligga i den nedre delen av sluttningen. Högre upp på sluttningen bör husens storlek vara mindre för att inte dominera landskapsbilden.

¹¹ En liknande diskussion är vanligt förekommande vid etableringen av vindkraftverk. Även om ett hus självfallet inte intar en lika dominerande position som ett vindkraftverk kan samma verktyg användas för att analysera nybyggnationens påverkan på det omgivande landskapet. Boverket 2009.

Område 1 - Vassbotten

Teckenförklaring	
	LIS-områden
Landskapskaraktär	
	Äldre jordbrukslandskap
	Nyodlings- och utmarkslandskap
	Skogsbrukslandskap

Illustration 2. Karta över landskapets karaktärsdrag i Vassbotten, samt lägen för de aktuella LIS-områdena.

Illustration 3. Den del av område 1:1 som gränsar till landsvägen, idag bestående av en slänt bevuxen med granskog respektive sly. Foto mot norr.

Område 1:2 - Detta område ligger i nära anslutning till en karaktäristisk bygata och ny bebyggelse bör i första hand placeras i anslutning till denna. Genom att låta ny bebyggelse följa den äldre bebyggelsens struktur och utseende förstärks områdets karaktär. I de södra delarna av området finns en boplatsslämning från stenålder där exploatering bör undvikas, observera dock att fornlämningen inte är avgränsad norrut.

Utformning av ny bebyggelse - I områdets norra del, i anslutning till den befintliga bebyggelsen, kan permanentus uppföras och då gärna i en stil som knyter an till byggnadstraditionen. Alternativt kan mindre fritidshus i stil med Älleden 1:35-1 anläggas, det vill säga små enkla fritidshus.

Holkekärr

Holkekärrsnäsets kulturlandskap har en något skiftande historisk karaktär, och den kontinuitet som går att följa på andra områden är inte synlig här. Inom området har fynd från stenålder gjorts och här finns även spår från stenåldersboplatser, vilket troligen reflekterar ett sporadiskt boende på näset under perioden. Under

Illustration 4. Stigen som leder från gårdarna väster om område 1:1 genom skogen till den före detta affären. Foto mot väster.

Illustration 5. Område 1:2 utgörs av en remsa väster om landsvägen, till vänster i bild. Foto mot norr.

Illustration 6. Den angränsande bebyggelsen norr om område 1:2. Foto mot sydväst.

Område 2 - Holkekärr

Teckenförklaring	
	LIS-områden
Landskapskaraktär	
	Nyodlings- och utmarkslandskap
	Skogsbrukslandskap

Illustration 7. Karta över landskapets karaktärsdrag i Holkekärr, samt lägen för de aktuella LIS-områdena.

Illustration 8. Område 2:1 ligger på en kulle med berg i dagen och utsikt över en vik av Bullaresjön i norr. Foto mot norr.

historisk tid utgjorde området länge utmark till bebyggelseenheten Hålkekärr längre söderut¹², men upptogs för odling och torpbebyggelse någon gång under 1800-talets början¹³. Bebyggelsen har därefter skiftat något i omfattning för att sedan ha stabiliserats från 1930-talet och fram till idag. Åkermarken på näset har minskat kraftigt sedan 1930-talet, men är framförallt bibehållen på den södra delen, där det dock ej fanns någon åker under 1800-talets början.

Analys av områdets känslighet

Bebyggelsen och landskapet på Holkekärnsnäset har historiskt karaktäriserats av sporadisk och utspridd bosättning. Sedan början av 1800-talet har här funnits jordbruksenheter, men dessa har varit utspridda utan tydliga bybildningar. Bosättningen på Holkekärnsnäset idag domineras av fritidsboende, framförallt i äldre gårdar men även i relativt nyttillkomna fastigheter. Detta visar att sporadisk bosättning fortfarande är vanlig i denna typ av områden. Landskapets dynamiska struktur gör det mindre känsligt för

Illustration 9. Område 2:2 ligger högst uppe på berget, omgivet av granskog med branta sluttningar ner mot en mindre väg respektive Bullaresjön. Foto mot nordväst.

¹² Hålkekärr, Storskifte 1800. Lantmäteriet N83-30:1

¹³ Hålkekärr, Laga skifte 1833. Lantmäteriet N83-30:2

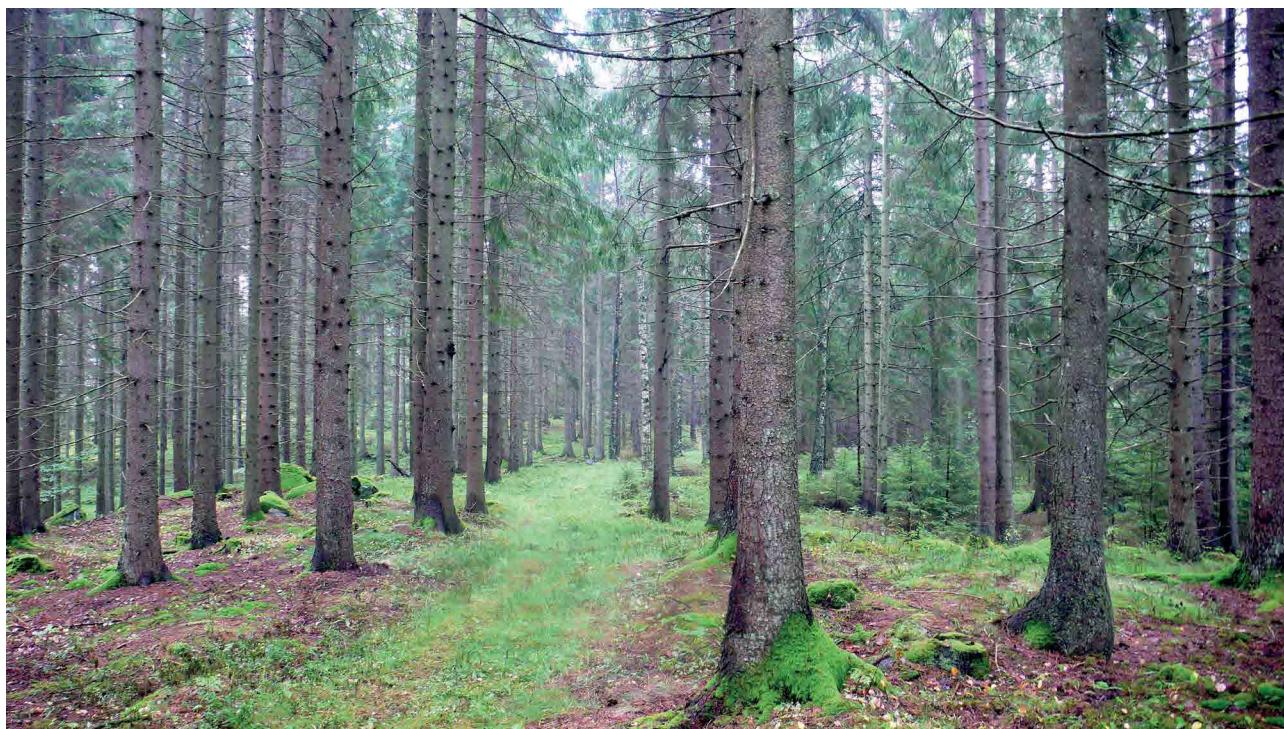

Illustration 10. Även område 2:3 ligger i en granskog, på en ås med sluttningar ner mot en gårdsväg respektive Bullaresjön. Foto mot sydost.

exploatering, och det område som karaktäriseras som "skogsbrukslandskap" kan på näset mycket väl tänkas utgöra ett område lämpligt för ny bebyggelse. Områdets glesa bebyggelse är dock något som bör bevaras för att bibehålla landskapets karaktär. Klungor av nya byggnader bör därför undvikas.

Område 2:1 - Detta område lämpar sig väl för en lite större byggnad, som gärna kan anpassas för att efterlikna fastigheterna Holkekärr 1:23 och 1:35. Ny bebyggelse bör främst placeras i sluttningen åt söder och inte allt för långt åt den norra branten. På detta vis förstärks samhörigheten med övrig bebyggelse i närheten, samt med den kringliggande öppna marken.

Utformning av ny bebyggelse - Vid byggnation av permanentboende bör huset anknyta till den traditionella byggnadsstilen. Det kan även fungera med en modernare utformning men då med jordnära färgsättning och traditionella byggnadsmaterial. En sådan utformning dominerar nämligen mindre över den traditionella, befintliga bebyggelsen.

Område 2:2 - Detta område ligger inom "skogsbrukslandskapets" gränser, men ansluter till det tydligare dynamiska bosättningsområdet. Det utgör därmed en lämplig förlängning av detta karaktärsdrag. Bosättningen bör här placeras så att den inte dominerar landskapet ut över sjön, utan kan med fördel lokaliseras till sluttningen åt nordost ner mot sjöstranden. Här kan framtida bebyggelse ligga något dold bland träden, vilket tydligt följer mönstret hos liknande bebyggelse i närheten.

Utformning av ny bebyggelse - Bebyggelsen bör utformas enligt sportstugustilen, det vill säga små enkla stugor som anpassats till platsen/skogen istället för tvärtom. Med fördel byggs de på plintar som inte kräver lika stor åverkan på byggsplatsen. Färgsättningen får gärna vara dov och jordnära.

Område 2:3 - Närheten till Holkekärr 1:7 gör detta område en aning mer känsligt. Ny bebyggelse bör därför i huvudsak placeras i de norra och östra delarna av området för att inte störa landskapsbild och bebyggelsestruktur.

Illustration 11. Gården som utgör södra delen av område 2:3 ligger fint i en dalgång med utsikt söderut mot Bullaresjön. Resterande område ligger i skogslandskapet öster och norr om vägen som leder till gården. Foto mot sydost.

Utformning av ny bebyggelse - Bebyggelsen bör utformas enligt sportstugustilen, det vill säga små enkla stugor som anpassats till platsen/skogen istället för tvärtom. Med fördel byggs de på plintar som inte kräver lika stor åverkan på byggsplatsen. Färgsättningen får gärna vara dov och jordnära. Om byggnader ska placeras i närheten till befintlig bebyggelse bör dessa utformas för att likna funktionshus/uthus/ekonomibyggnader.

Hovsäter

Området är en del i ett större sammanhängande parti av äldre jordbrukslandskap som på många sätt representerar landskapskaraktären kring västra sidan av Bullaresjöarna. Lämningar och fynd från stenålder och metalltid samt kartmaterial som visar historiska bybildningar tyder på att landskapet och bosättningen här har lång kontinuitet bakåt. Ny bebyggelse har skett i det aktuella LIS-området sedan 1800-talet¹⁴. Även jordbrukslandskapet är jämförelsevis väl bevarat sedan tidigt 1900-tal, och ingår dessutom delvis i Västra Götalandsregionens

bevarandevärda odlingslandskap. Den ängsmark som identifierats i ängs- och hagmarksinventeringen har även ett starkt kulturhistoriskt värde och reflekterar en funktion som strandområdet haft sedan odlingslandskapets etablering under metalltid/medeltid.

Analys av områdets känslighet

Landskapet kring det aktuella området har länge karaktäriserats av permanent bebyggelse, men utgörs idag mestadels av fritidsboenden. De permanentboenden som finns i närheten kan främst knytas till jordbruksenheterna. Ängs- och hagmarken som återfinns vid slutningen mot sjöstranden söder om det aktuella området utgör det känsligaste elementet, och har som nämnts ovan ett högt natur- och kulturhistoriskt värde.

Område 3 - Bebyggelsen bör ej ta ängs- och hagmarken i anspråk, utan kan med fördel koncentreras kring nuvarande bebyggelse. De östra delarna av området lämpar sig bäst för exploatering, där ny bebyggelse inte riskerar att skymma det tidigare pensionatet från sjön. Platån nedanför skulle i andra hand kunna utnyttjas för

¹⁴ Hovsäter, Storskifte 1817. Lantmäteriet N83-27:1

Område 3 - Hovsäter

Teckenförklaring	
	LIS-områden
Landskapskaraktär	
	Äldre jordbrukslandskap
	Skogsbrukslandskap

Illustration 12. Karta över landskapets karaktärsdrag i Hovsäter, samt läget för det aktuella LIS-området.

Illustration 13. Söder om det före detta pensionatet i Hovsäter sluttar marken ner till en platå och sedan vidare ner mot Bullesjön. Foto mot öster.

Illustration 14. Ängsmarken som ligger öster och söder om bebyggelsen i Hovsäter. Foto mot nordost.

nybyggnation men tillkommande byggnader bör inte bli för höga eller förhindra åtkomst till ängsmarken.

Utformning av ny bebyggelse - Då området är litet och redan bebyggt med ett flertal byggnader samt att hänsyn ska tas till ängsmarken finns det endast möjligheter till bebyggelse av enklare, små övernattningsstugor, få till antalet. Utformningen av dessa kan göras relativt fritt men traditionella byggnadsmaterial och jordnära färgsättning rekommenderas.

Backa

Landskapet kring Backa är något tudelat och utgörs både av ett sammanhängande äldre jordbrukslandskap, men också av mer sporadiskt använda resurs- och bosättningsområden kring

Långevallsälven. Tätbebyggelsen Backa har inga direkta äldre anor, utan bestod från början av enskilda bybildningar och ensamgårdar. Området kring Långevallsälven var bosatt sporadiskt under stenåldern, men här finns även kvarnlämningar från historisk tid. Naturnamnet talar även för att här tidigare funnits ängsmark. På historiska kartor finns boställen i nära anslutning till kvarnlämningarna, och även under 1930-talet var området bebyggt. Platsen vid det aktuella området benämns som "Halmhuset" på en storskifteskarta från 1801¹⁵.

Analys av områdets känslighet

Backa utgörs till stora delar av permanentboenden, vilket tydligt reflekterar områdets historia. Landskapet här är fornlämningstätt och den äldre agrara karaktären gör området något känsligt för exploatering. Den täta bebyggelsen gör att nytillkommande fastigheter i huvudsak bör ansluta till nuvarande strukturer och inte inta dominerande positioner i landskapet. Den relativa befolkningstätheten gör också att ytterligare ansträngningar behöver göras för att allmänhetens tillgång till viktiga miljöer ska kunna säkras.

Område 4 - Detta område utgörs till stora delar av en nyligen avverkad bergkulle med vid utsikt över den omgivande bygden. Utsiktspunkten som sådan har ett högt kulturhistoriskt värde eftersom landskapets karaktärsdrag lätt kan beskådas härifrån. Ny bebyggelse bör undvikas i detta höjdläge för att inte begränsa allmänhetens åtkomst till platsen. Dessutom skulle bebyggelse i ett dylikt läge utgöra ett störande element i landskapskaraktären, då inga liknande sjönära höjdlägen har bebyggts i området. Istället bör ny bebyggelse ansluta till nuvarande bebyggelse i de norra delarna av området, där nya byggnader skulle förstärka platsens bykaraktär. Höjden kunde istället nyttjas till en utsiktsplats som lätt kan göras tillgänglig från den nya bebyggelsen istället för att låta den återgå till granskog. Detta skulle troligen även bidra till platsens

¹⁵ Smeberg, Storskifte 1801. Lantmäteriet N83-74:2

Område 4 - Backa

Teckenförklaring

 LIS-områden

Landskapskaraktär

 Äldre jordbrukslandskap

 Nyodlings- och utmarkslandskap

 Skogsbrukslandskap

Illustration 15. Karta över landskapets karaktärsdrag i Backa, samt läget för det aktuella LIS-området.

Illustration 16. Bergskullen som utgör LIS-område 4 till höger i bilden. Foto mot norr.

Illustration 18. LIS-områdets nordöstra del som ligger i anknytning till befintlig bebyggelse. Foto mot söder.

Illustration 17. Utsikten från toppen av kullen söderut över Bullaresjön. Foto mot sydost.

Illustration 19. Äldre bebyggelse i direkt anknytning norr om bergskullen i Backa. Foto mot söder.

attraktionskraft. Bebyggelsens omfattning bör anpassas efter rådande bebyggelsestruktur och ej placeras alltför tätt. Ett visst avstånd mellan fastigheterna är att rekommendera, då samma tätortslänkande tendenser som i Backa inte kan beläggas i LIS-områdets omedelbara närhet.

Utformning av ny bebyggelse - Bebyggelsens utformning bör följa den traditionella byggnadsstilen. Det kan även fungera med en modernare utformning men då med jordnära färgsättning och traditionella byggnadsmaterial. En sådan

utformning dominerar nämligen mindre över den traditionella, befintliga bebyggelsen. Vid bygge av större hus bör de ligga i den nordöstra delen av området medan hus placerad högre upp på sluttningen bör vara av mindre volym för att inte dominera landskapsbilden.

Östad

Tätorten Östad bestod av en relativt tät bybildning under tidigt 1800-tal^{16 17}, men har antagit en tätortslänkande karaktär under 1930-talet. Tätorten har framförallt expanderat åt söder under senare tid. Ett stort antal metalltida gravfält söder om nuvarande Östad illustrerar områdets centrala funktion under förhistorisk tid, även starkt knutet till närliggande Naverstads kyrka med anor från tidig medeltid. 1930-talets jordbrukslandskap är relativt välbevarat i området och angränsar till det bevarandevärda odlingslandskapet kring

16 Östad, Storskifte 1801. Lantmäteriet N83-106:1

17 Östad, Storskifte 1820. Lantmäteriet N83-106:2

Område 5 - Östad

Teckenförklaring	
	LIS-områden
Landskapskaraktär	
	Äldre jordbrukslandskap
	Skogsbrukslandskap

Illustration 20. Karta över landskapets karaktärsdrag i Östad, samt läget för det aktuella LIS-området.

Illustration 21. Åkermarken som delvis planeras att utgöra en del av det nya bostadsområdet öster om Östad. Foto mot norr.

Naverstad. Näset nedanför Östad och områden längs med stränder och vattendrag har länge använts till ängsmark.

Analys av områdets känslighet

Tätorten Östad har växt åtskilligt under 1900-talet och utgörs idag av en majoritet permanentboenden. Östad är därmed ett lämpligt område för ytterligare förtätning och expansion, om denna ansluter till nuvarande bebyggelsestruktur. Framförallt åt söder kan Östad utvecklas ytterligare utan att detta påverkar landskapsbilden i negativ bemärkelse. På grund av tätortens särställning i landskapet är dock dess närområde mer känsligt för exploatering än själva Östad. Enstaka byggnader kan dock tillkomma en bit norr och söder om Östad utan att tätortens karaktär skadas. Östad ingår i riksintresse för kulturmiljö, vilken även det är avgörande för områdets känslighet. I riksintresset är det framförallt den långa kontinuiteten i området som är av intresse, och därför bör exploatering ske med befintlig landskaps- och bebyggelsestruktur i åtanke.

Område 5 - Området är olämpligt placerat i förhållande till tätorten och större bebyggelse här

skulle utgöra ett störande element i den befintliga bebyggelsestrukturen. I första hand bör ett annat område utredas. I andra hand bör eventuellt tillkommande bebyggelse placeras så att det åtminstone delvis ligger dolt från tätorten. Exempelvis skulle sluttningen i det sydöstra hörnet av det föreslagna området kunna utnyttjas för bebyggelse. Tillkommande byggnader bör vara högst begränsade till antalet för att inte begränsa allmänhetens åtkomst till skogsmarken och sluttningen ner mot stranden. Om åkermarken framför skogen ska utnyttjas bör här endast anläggas mindre byggnader av begränsad höjd som smälter in lättare bland de bakomliggande träden. Landskapets utformning försvårar vägdragning till det utvalda området. Ska man dra väg från det närliggande bostadsområdet kommer den att gå utmed en ravin som då troligtvis kommer att försvinna. Alternativt kan vägen dras från norr utmed åkerkanten men vägsträckningen blir då längre vilket ökar kostnaden.

Utformning av ny bebyggelse - Angränsande bostadshus är byggda på 1970-talet och framåt vilket gör att även de eventuellt nya husen kan

Illustration 22. Södra delen av område 5 som utgörs av en beteshage. Foto mot söder.

utformas relativt fritt. Däremot ska det tas i beaktande att de husen kommer att synas från Bullaresjön vilket talar för ett de istället ska få ett mer traditionellt utseende.

Flötemarken

Området har ett relativt skiftande kulturlandskap, med såväl delar av äldre jordbruksbygd som mer sporadisk bosättning och renodlade resursområden. I de sydvästra delarna av området (kring 6:1) är landskapet av en mer kontinuerlig karaktär med lämningar från både stenålder, metalltid samt historiska bybildningar och större jordbruksenheter under 1930-talet. Åkermarken är här relativt välbevarad sedan 1900-talets början vilket tyder på en stark jordbruksstruktur i området. Följer man älven längre norrut skiftar landskapet karaktär och utgörs snarare av ett för Bullaren typiskt nybyggarområde med ett flertal ensamliggande torp och gårdar. Vattendragens betydelse för bebyggelsens etablering är här tydlig, och landskapets dynamik tydliggörs av att åkermarken minskat kraftigt sedan början av 1900-talet. Även ett relativt stort antal bebyggelseenheter har försvunnit.

Analys av områdets känslighet

Landskapet kring de aktuella LIS-områdena har olika tålighetsgrader för exploatering. I sydväst utgör det äldre jordbrukslandskapet de känsligaste delarna av området, med ett flertal fornlämningar, äldre gårdslägen och bybildningar. Exploatering här bör utformas noga för att följa befintlig bebyggelsestruktur och för att undvika onödig påverkan på fornlämningar. Ny bebyggelse bör placeras nära befintliga byggnader och kan med fördel anta en byliknande karaktär. Området kring norra Busjön och norrut längs med Kynne älv är mindre känsligt för enklare exploatering, där framförallt glesare bebyggelse är att föredra. Det utbredda skogsbrukslandskapet som omger det äldre jordbrukslandskapet och nyodlings- och utmarkslandskapet är inte direkt känsligt ur kulturmiljösynpunkt men incitamenten för mänsklig bosättning har här genom historien varit få. I första hand bör därför nya områden i skogsbrukslandskapet tas upp i nära anslutning till redan existerande bosättningsområden. En majoritet av områdets boenden är permanentboenden och endast ett fåtal fritidsboenden.

Område 6 - Flötemarken

Teckenförklaring	
	LIS-områden
Landskapskaraktär	
	Äldre jordbrukslandskap
	Nyodlings- och utmarkslandskap
	Skogsbrukslandskap

Illustration 23. Karta över landskapets karaktärsdrag i Flötemarken, samt lägen för de aktuella LIS-områdena.

Illustration 24. Område 6:1 (till vänster i bilden) utgörs av en bergskulle söder om befintlig grusväg. Foto mot sydväst.

Illustration 25. Strax öster om bergskullen ligger Kynne älv och på motsatt sida en äldre jordbruksmiljö. Foto mot nordost.

Område 6:1 - Detta LIS-område är det känsligaste av de fyra aktuella områdena, då det är beläget i närheten av jordbruksmark i jordbrukslandskapet och ligger centralt placerat i en tydlig äldre gårdsstruktur. Nybyggnation bör placeras i sluttningen åt norr, förslagsvis en

bit ifrån nuvarande jordbruksmark och i anslutning till befintlig väg.

Utformning av ny bebyggelse – Enklare övernattningsstugor, vindskydd eller dylikt, byggda på plintar som inte gör så stor åverkan på marken

bör fungera i området. Husen får gärna vara av uthuskaraktär vilket minskar risken att påverka de befintliga jordbruksmiljöerna.

Område 6:2 - Detta område ligger väl placerat utifrån landskapsstruktur och kulturmiljö. Ytan lämpar sig väl för enklare övernattningsstugor

och placeringen är mer eller mindre valfri. Större byggnationer bör undvikas på platsen för att bibehålla landskapskaraktären och friluftsvärdena i området.

Utformning av ny bebyggelse - Enklare övernattningsstugor, torpliknande, alternativt vindskydd

Illustration 26. Område 6:2 ligger i en tallskog i direkt anknytning till Kynne älv. Foto mot öster.

Illustration 27. Rastplats anordnad vid Kynne älv, strax väster om område 6:2. Foto mot norr.

eller dylikt, bör fungera i området. Husen bör byggas på plintar för att minimera åverkan på marken.

Område 6:3 - Detta område ligger i närheten av det som var betes- och åkermark under 1930-talet, men som senare har blivit övergiven. Platzens historia är därmed tydligt karaktäriserad av en brukningsdynamik. Därför lämpar sig nybyggnation i form av enklare övernattningsstugor väl här, och skulle förstärka områdets kulturmiljökaraktär och bevara landskapets struktur. Den höjd som har utpekats som LIS-område kan ur kulturmiljösynpunkt exploateras relativt fritt, där framförallt platån ovanför branten – ungefär mitt i området – får anses vara särdeles lämplig.

Utformning av ny bebyggelse - Enklare övernattningsstugor, torpliknande, alternativt vindskydd eller dylikt, bör fungera i området. Husen bör byggas på plintar för att minimera åverkan på marken.

Område 6:4 - Även detta område ligger nära tidigare betes- och åkermarker och är därmed likt område 6:3 väldigt väl placerat. Det berg som har pekats ut är redan bebyggt med vindskydd, och liknande bebyggelse faller sig därav naturligt. Berget kan utnyttjas relativt fritt för att anlägga ett antal övernattningsstugor av enklare karaktär, då området bedöms vara relativt tåligt för dylik exploatering.

Utformning av ny bebyggelse - Enklare övernattningsstugor, torpliknande, alternativt vindskydd eller dylikt, bör fungera i området. Husen bör byggas på plintar för att minimera åverkan på marken.

Sundshult

Landskapet kring Näset och Sundbacken, som brukar benämnas Sundshult, karaktäriseras främst av bostadsbebyggelse och endast sporadisk åkermark. Fynd och boplatser från stenålder stärker bilden av områdets struktur som kan karaktäriseras av främst nybyggnation och

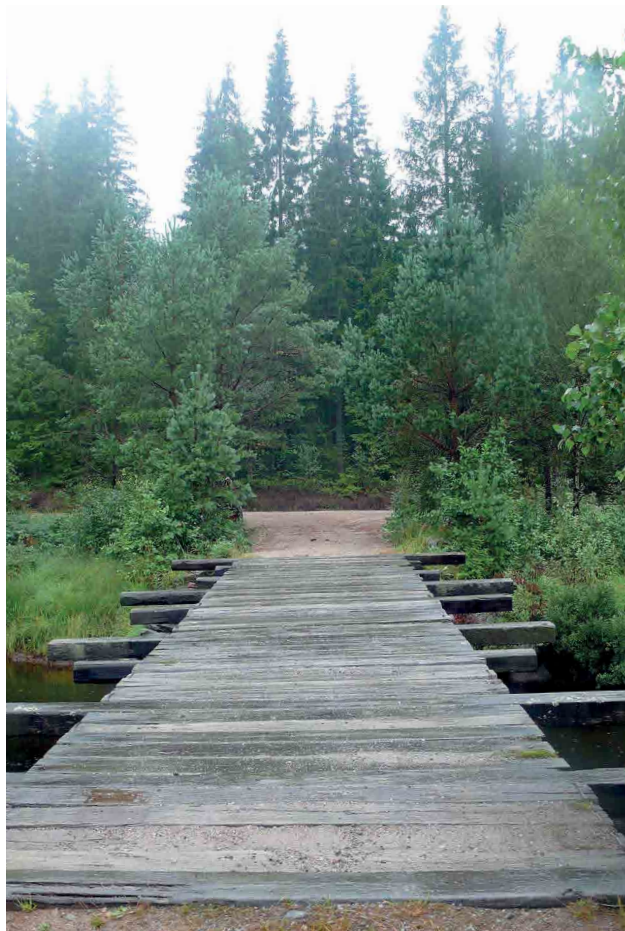

Illustration 28. På andra sidan träbron, uppe på berget är område 6:3 beläget. Foto mot nordväst.

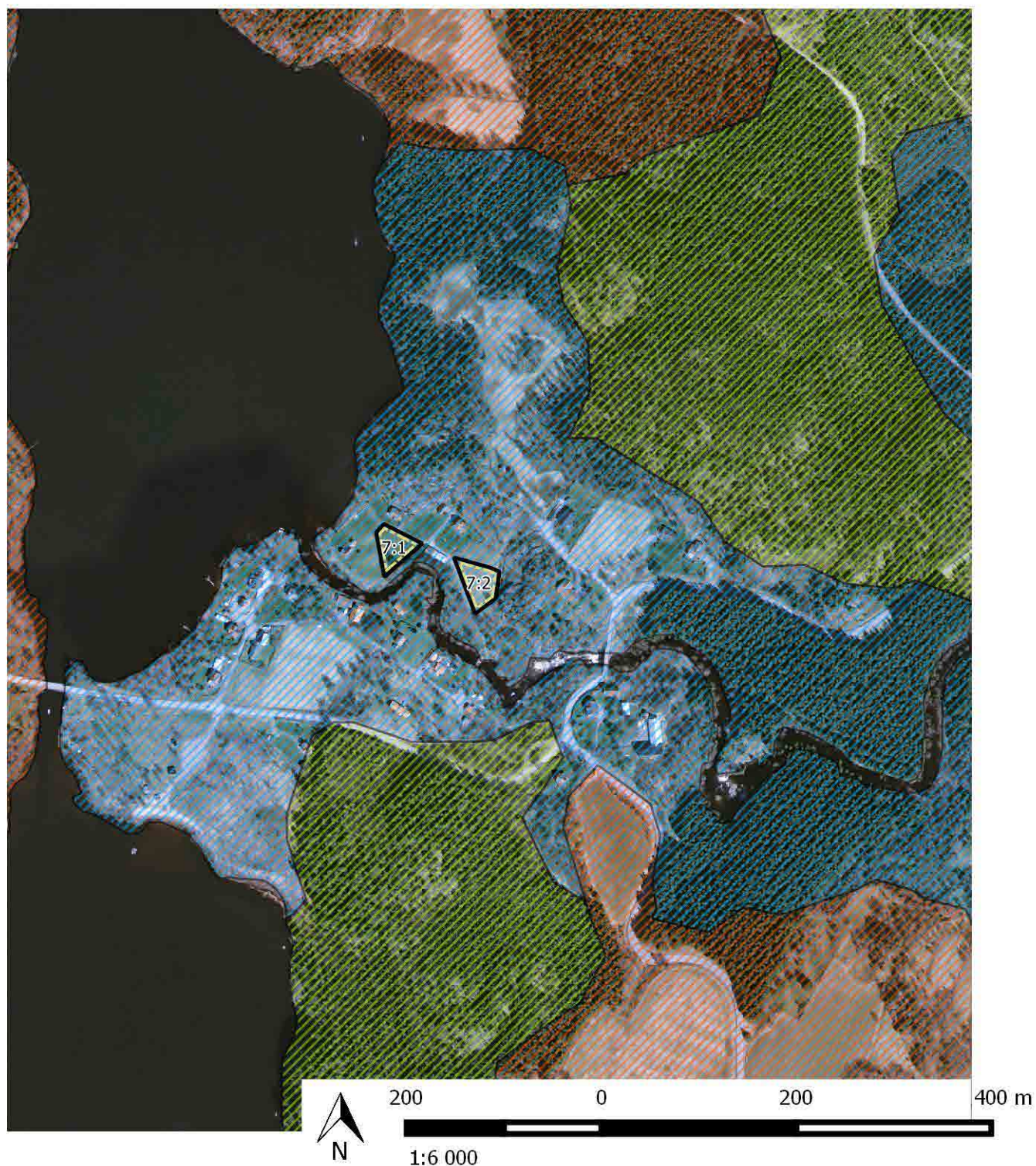

Illustration 29. Berget som utgör område 6:4. Foto mot sydväst.

Illustration 30. Befintligt vindskydd på platsen för område 6:4, med utsikt över Stärkelandshöljen. Foto mot nordväst.

Område 7 - Sundshult

Teckenförklaring	
	LIS-områden
Landskapskaraktär	
	Äldre jordbrukslandskap
	Nyodlings- och utmarkslandskap
	Skogsbrukslandskap

Illustration 31. Karta över landskapets karaktärsdrag i Sundshult, samt lägen för de aktuella LIS-områdena.

Illustration 32. Platsen för område 7:1 används idag som fotbollsplan/aktivitetsyta och angränsar till Kynne älvs utlopp. Foto mot sydväst.

dynamik. Under 1930-talet var åkermarken utbredd här, men har på senare tid försvunnit. Under 1800-talet fanns det endast ett fåtal byggnader på platsen men fler bostäder har tillkommit sedan 1900-talets början. Forsarna i Kynne älv har använts till kvarndrift redan under tidigt 1800-tal och stränder vid sjö och vattendrag har till stor del använts som ängsmark¹⁸. Dagens bebyggelsestruktur i området grundar sig till stor del på 1930-talets bebyggelse.

Analys av områdets känslighet

Landskapsstrukturen i området, som präglas av en stor dynamik, gör att det är relativt tåligt för exploatering. Fornlämningarna i Sundshult är av högst begränsat antal, och platsen ingår ej i riksintresse för kulturmiljö. De lämningar som trots allt finns i området har dock av just denna anledning ett högt bevarandevärde, då de tydligt reflekterar platsens funktion i ett längre perspektiv. Den relativt tätbebyggda karaktären på fastigheterna i området gör att ytterligare förtätning i anslutning till nuvarande bebyggelse

ter sig högst naturlig. En förtätning av området där byggnaderna utformas i liknande stil som de nuvarande skulle bidra till en ökning av platsens karaktärsdrag.

Område 7:1 - Denna yta är mycket väl placerad för en förtätning av området, och ansluter väl till nuvarande bebyggelse. Området lämpar sig väl för bostadsbebyggelse som dock gärna kan ligga nära flodstranden och lämna den öppna ytan i nordvästra delen tillgänglig för allmänheten.

Utformning av ny bebyggelse - Området tål såväl mindre som större bebyggelse, såväl permanentboende som fritidsboende eller verksamhetsbyggnader. Platsen ligger skyddat och eventuellt större byggnader riskerar inte att dominera över övrig bebyggelse.

Område 7:2 - Detta område ansluter också på ett bra vis till befintlig bebyggelsestruktur, men är olyckligt placerat inom en fornlämning (boplats). Dessutom sammanfaller de södra delarna av området med ett gårdsläge markerat på en

¹⁸ Rörane, Enskifte 1825. Lantmäteriet N83-67:2

Illustration 33. Område 7:2 är beläget strax öster om gården, på sluttningen. Foto mot öster.

enskifteskarta från 1825¹⁹, vilket vid påträffande av relaterade lämningar under en arkeologisk utredning troligtvis kommer att bedömas som fornlämning. En alternativ lokalisering av detta område bör därför utredas. Om bedömningen görs att området trots detta ska exploateras kan ytan – ur övriga synvinklar – brukas relativt fritt i förhållande till det omgivande landskapet.

Utformning av ny bebyggelse – Om bedömningen blir att området kan bebyggas så tål platsen såväl mindre som större bebyggelse, såväl permanentboende som fritidsboende eller verksamhetsbyggnader. Platsen ligger skyddad och eventuellt större byggnader riskerar inte att dominera över övrig bebyggelse.

Smeviken

Kulturlandskapet kring Smeviken utgör en nordlig utlöpare av ett större sammanhängande jordbrukslandskap längre söderut. Fynd och lämningar från stenålder och metalltid samt historiska kartbelägg²⁰ talar för en lång kontinuitet på

platsen fram till idag. Åkrarna är mer eller mindre helt intakta sedan 1930-talet och ett flertal byggnader har tillkommit kring gårdarna från denna period. Bebyggelsen har länge varit tätt samlad på platsen även om skiften och senare tiders nybyggnation har ändrat strukturen något. I den norra delen av Smeviken är bebyggelsen något mer glest strukturerad.

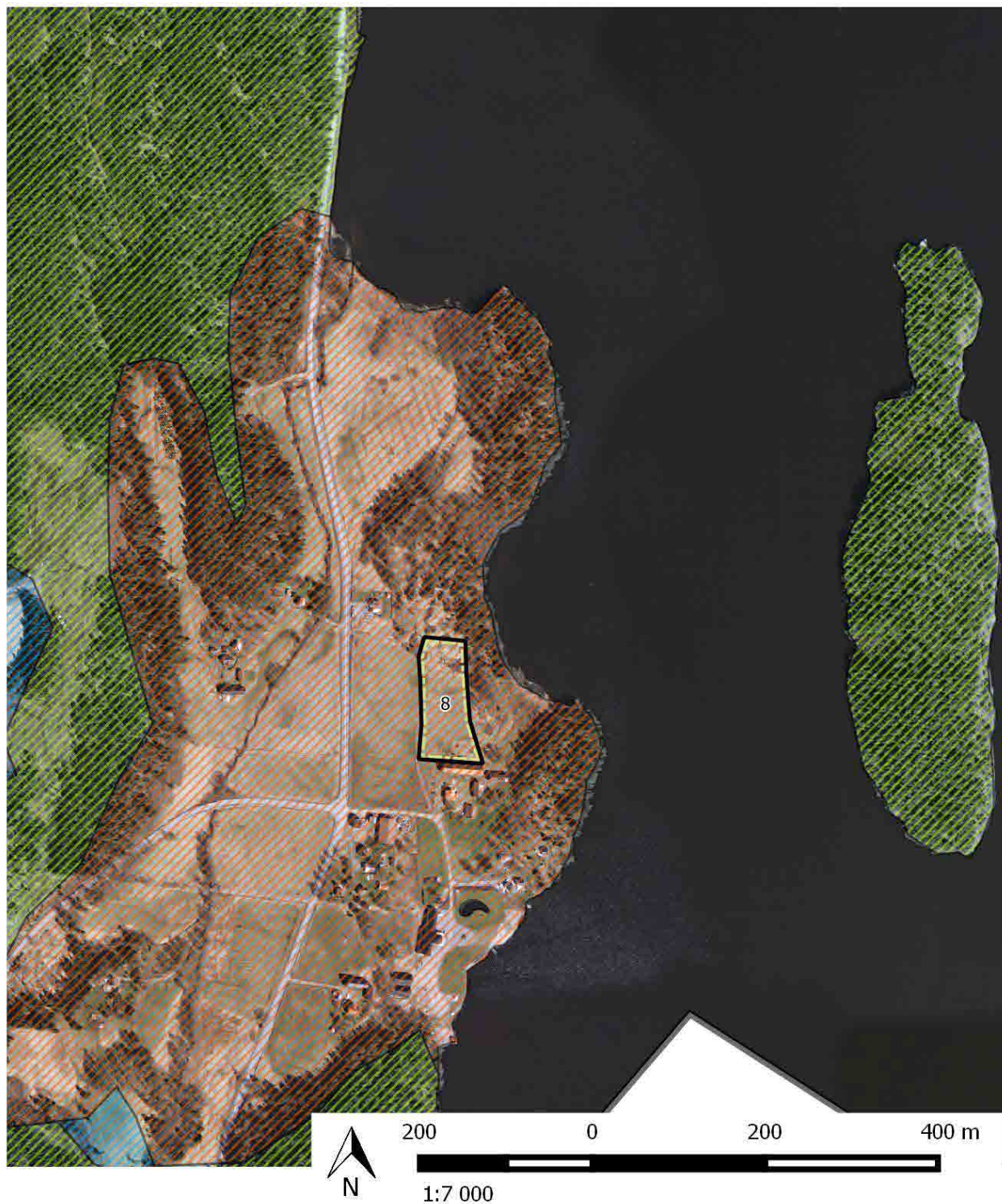
Analys av områdets känslighet

Smeviken är starkt präglad av en förtätad bystruktur med en lång kontinuitet av permanent bosättning. I dagens läge präglas området norr och väster om det aktuella LIS-området främst av fritidsbosättning medan området söder om är karaktäriserat av permanentboenden. Detta ger Smeviken en viss flexibilitet, men nytillkommande bebyggelse bör ändå sträva efter en tydlig anpassning till den nuvarande, och historiskt förankrade, bebyggelsestrukturen. Området är relativt fornlämningsfattigt, men ingår ändå i en kulturmiljö som gör det mer känsligt för ogenomtänkt exploatering. Bebyggelsen bör här främst förtäta redan existerande bybildningar, eller ligga placerade en bit från dessa för att efterlikna anslutande ensamgårdar och torp.

¹⁹ Ibid

²⁰ Exempelvis spår av bandparceller i åkern. Smeviken, Storskifte 1795. Lantmäteriet N77-34:1

Område 8 - Smeviken

Teckenförklaring

LIS-områden

Landskapskaraktär

Äldre jordbrukslandskap

Nyodlings- och utmarkslandskap

Skogsbrukslandskap

Illustration 34. Karta över landskapets karaktärsdrag i Smeviken, samt läget för det aktuella LIS-området.

Illustration 35. Gårdsmiljön ligger i direkt anknytning, söder om område 8. Foto mot nordost.

Illustration 36. Om man väljer att placera bebyggelsen en bit från gården skulle den ligga i kanten av kullen centralt i bilden. Foto mot norr.

Område 8 – Detta område accentuerar på många sätt de olika valmöjligheter som finns när det gäller nybebyggelse i Smeviken. Tillkommande bebyggelse bör främst utgöras av bostadsbebyggelse och kan antingen placeras i sluttningen åt

norr utanför åkermarken eller i nära anslutning till byggnadsansamlingen i söder. Placeras nya byggnader i söder kan bykänslan i området förstärkas ytterligare, vilket ökar Smevikens karaktär.

Utformning av ny bebyggelse – Om bebyggelsen placeras i närheten av gårdsmiljön måste byggnaderna anpassas till nuvarande bebyggelse i utformning och stil. Om de placeras i norra delen av området kan de utformas lite mer fritt men gärna så att de inte dominerar över den äldre bebyggelsen. En mer modern bebyggelse bör då ha en jordnära färgsättning och byggas med traditionella byggnadsmaterial. En sådan utformning dominerar nämligen mindre över den traditionella, befintliga bebyggelsen.

Summering

Ovanstående analys ger en bild av landskapets utvecklingsmöjligheter, både generellt i Bullareområdet och i de LIS-områden som valts ut av Tanums kommun. Genom att ta hänsyn till de rekommendationer som ges i denna rapport kan landskapets karaktärsdrag bevaras och utvecklas utifrån de historiska strukturer som skapat dagens kulturmiljövärden i analysområdet. Detta skapar nya möjligheter för Bullaren utan

att samtidigt störa de element i landskapet som skänker området dess karaktär.

En av målsättningarna med Landskapsanalysen var att ge en helhetsbild av de processer som skapat – och fortfarande bidrar till skapandet av – Bullarens kulturlandskap²¹. Detta har i föreliggande rapport förts ner från en övergripande till en lokal nivå i samband med analysen av de olika LIS-områdena. En helhetssyn på landskapet bör ses som ett värdefullt verktyg i planerandet av framtidens landskap, där de långsiktiga processerna kan användas för att förankra planeringen i en historisk kontinuitet. Detta bidrar inte enbart till en utveckling av kulturmiljöns visuella upplevelsevärden och bevarandet av kulturlandskapet, utan skänker också framtidsplaneringen ett element av långsiktig hållbarhet.

²¹ Swedberg, Stig; Jacobsson, Oscar; Wingård, Cecilia & Jonasson, Fredrik 2014

Källor

Litteratur

Boverket	2009	<i>Vindkraften och landskapet – att analysera förutsättningar och utforma anläggningar.</i>
Braudel, Fernand	1958	“Histoire et Sciences sociales: La longue durée.” I <i>Annales. Économies, Sociétés, Civilisation</i> , 13:4.
Jonasson, Fredrik; Wingård, Cecilia; Jacobsson, Oscar & Swedberg, Stig	2014	<i>Bebyggelsestrukturförändring i Bullaren under 1900-talet.</i> Kulturlandskapet rapporter 2014:9.
Lagerås, Per	2007	“Medeltida kolonisation och ödeläggelse i norra Skåne.” I Hansson, Martin (red.). <i>Utmarker, gårdar och människor – om järnålder och medeltid i sydvästra Småland.</i>
Lagerås, Per	2013	“Medieval colonisation and abandonment in the south swedish uplands: A review of settlement and land use dynamics inferred from the pollen record.” I <i>Archaeologia Baltica</i> 20.
Tanums kommun	1984	Kulturminnesvårdsprogram för Tanums kommun.
Tanums kommun	2002	Översiktsplan.
Tanums kommun	2011	Naturvårdsprogram för Tanums kommun.
Swedberg, Stig; Jacobsson, Oscar; Wingård, Cecilia & Jonasson, Fredrik	2014	<i>Landskap i Bullaren. Översiktlig landskapsanalys.</i> Kulturlandskapet rapporter 2014:8

Digitala källor

FMIS	14-09-22	Fornsök, http://www.fmis.raa.se
BeBR	14-06-03	Bebyggelseregistret, http://www.raa.se/hitta-information/bebyggelseregistret/
Lantmäteriet		Rörane, Enskifte 1825. Lantmäteriet N83-67:2
Lantmäteriet		Smeviken, Storskifte 1795. Lantmäteriet N77-34:1
Lantmäteriet		Östad, Storskifte 1820. Lantmäteriet N83-106:2
Lantmäteriet		Östad, Storskifte 1801. Lantmäteriet N83-106:1
Lantmäteriet		Smeberg, Storskifte 1801. Lantmäteriet N83-74:2
Lantmäteriet		Hälkekärr, Laga skifte 1833. Lantmäteriet N83-30:2
Lantmäteriet		Hälkekärr, Storskifte 1800. Lantmäteriet N83-30:1
Lantmäteriet		Hovsäter, Storskifte 1817. Lantmäteriet N83-27:1

Arkivmaterial

Bohusläns Museum	1974	Bebyggelsehistoriska undersökningar i Göteborg och Bohuslän: Tanum.
------------------	------	---

Bilagor

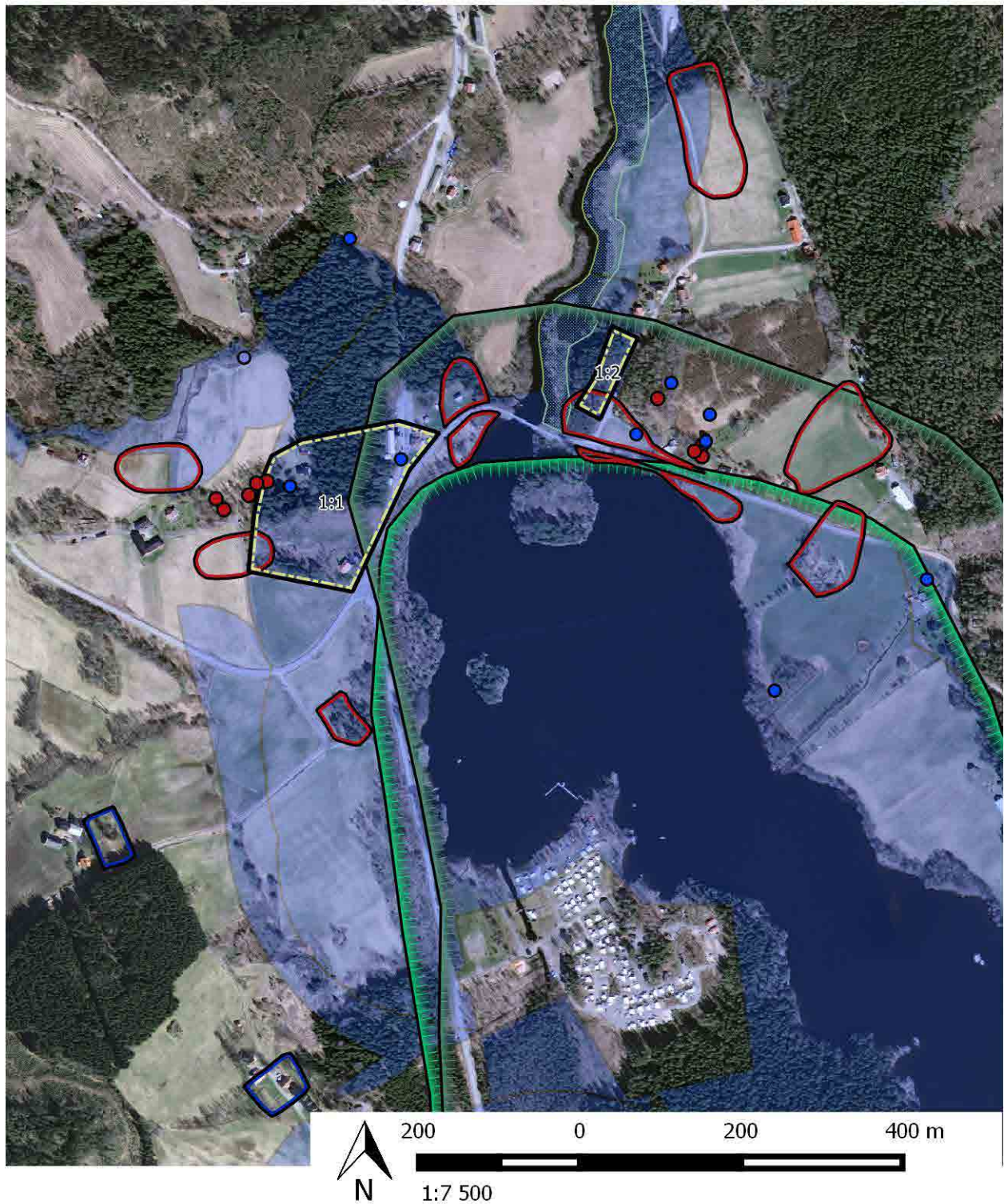
1. Skyddsobjekt och bevarandevärda områden
2. 1930-talets landskapsbild
3. Rekommenderade lägen för nytillkommande bebyggelse
4. Siktanalys för lokalisering av ny bebyggelse

Bilaga 1. Skyddsobjekt och bevarandevärda områden

Kartorna redovisar varje detaljområde med de aktuella skyddsobjekt, riksintressen och bevarandevärda områden som har varit av intresse för bedömningen. Datan har i huvudsak tagits från länsstyrelsen samt Riksantikvarieämbetets databas FMIS.

Om ett riksintresse återfinns i teckenförklaringen men ej kan ses på kartan betyder detta att hela området ryms inom riksintresset. Detta gäller exempelvis riksintressena för friluftsliv och naturvård i Hovsäter.

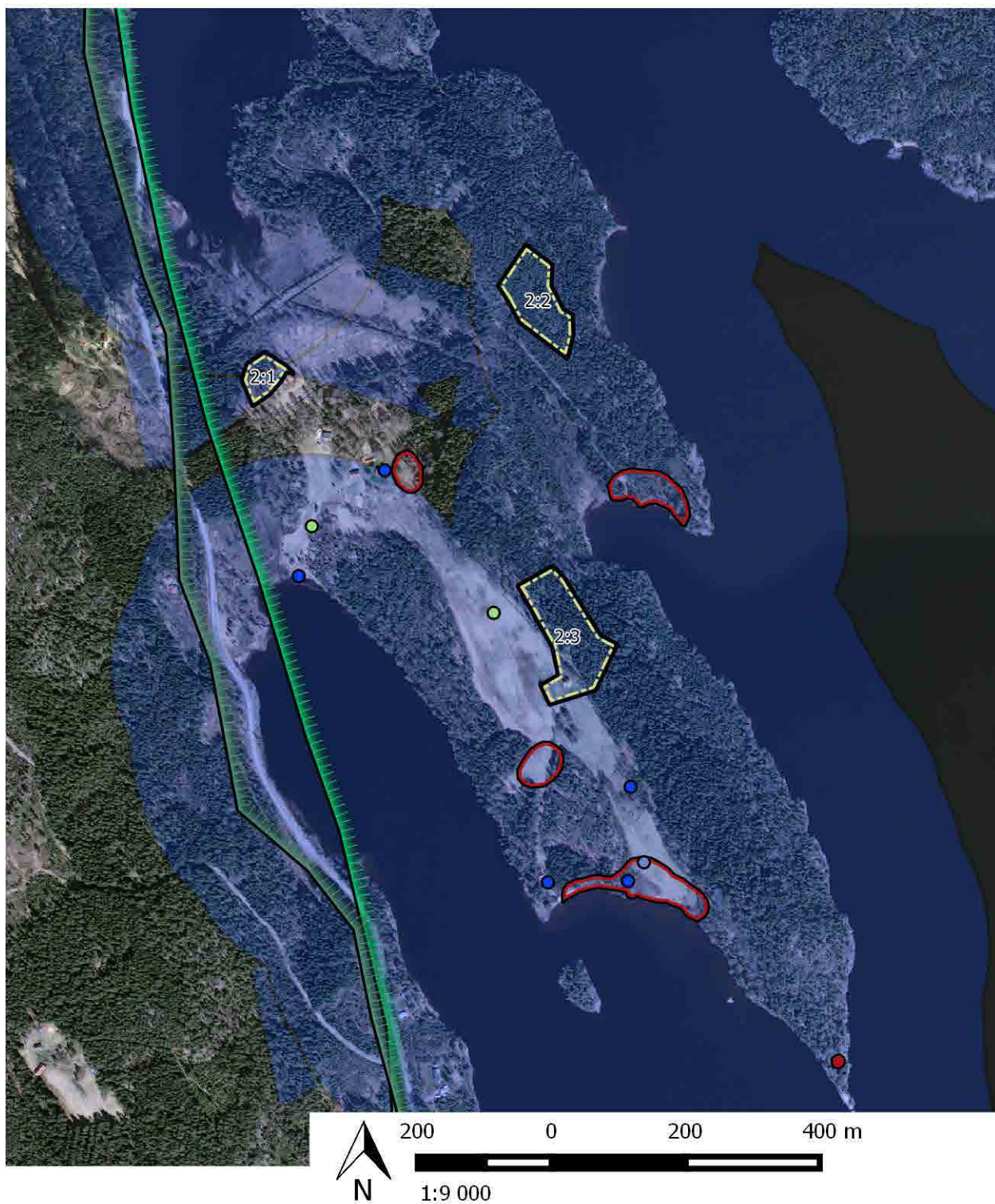
Område Vassbotten

Teckenförklaring

LIS-områden	Fornlämning
Strandskydd fr.o.m. 2014	Uppgift om lämning
Riksintresse Naturvård	Övrig kulturhistorisk lämning
Riksintresse friluftsliv	Fornlämning
Natura2000-områden	Övrig kulturhistorisk lämning

Område Holkekärr

Teckenförklaring

LIS-områden	Bevakningsobjekt
Strandskydd fr.o.m. 2014	Fornlämning
Riksintresse Naturvård	Uppgift om lämning
Riksintresse friluftsliv	Övrig kulturhistorisk lämning
	Fornlämning

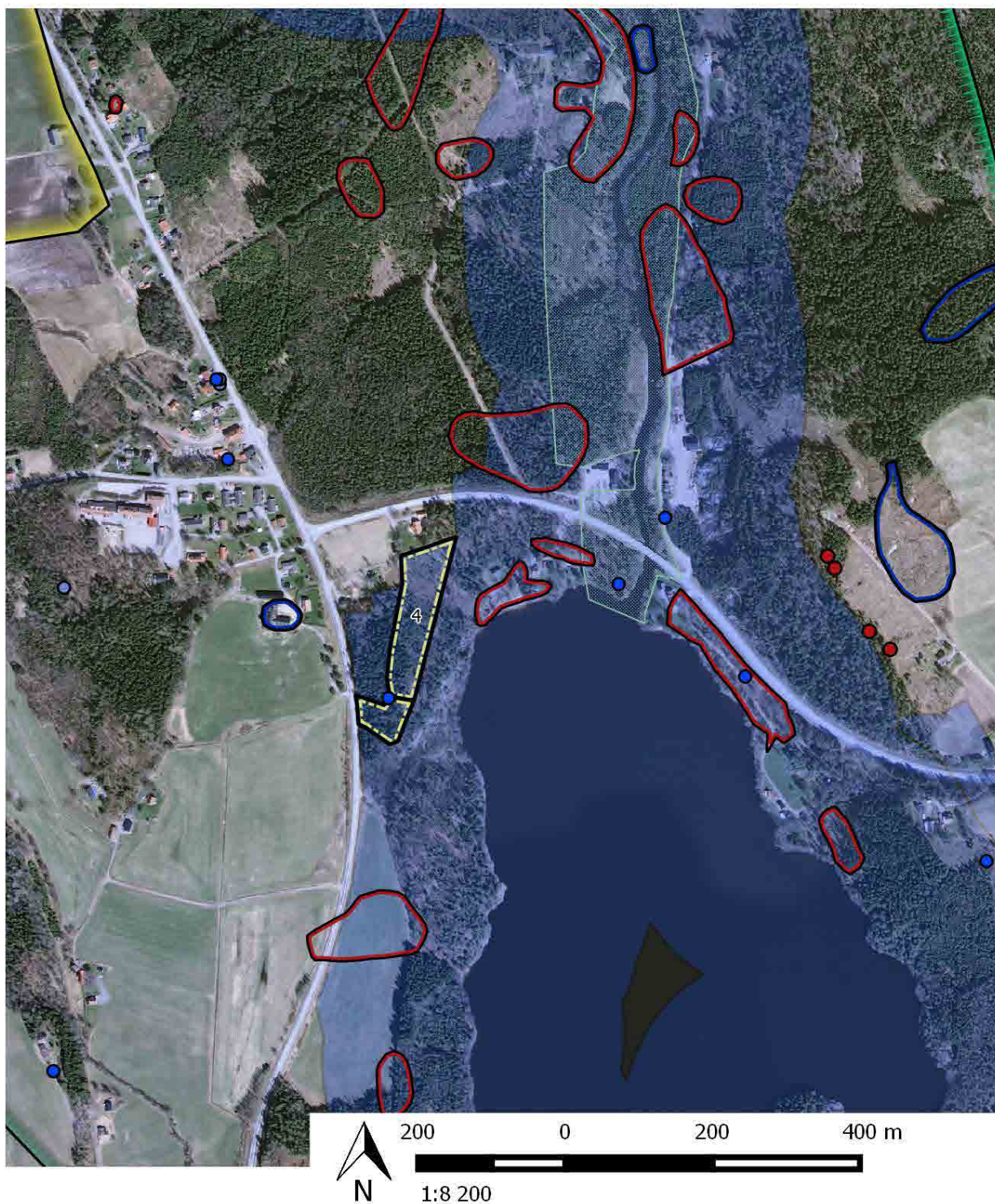
Område Hovsäter

Teckenförklaring

LIS-områden	Ängs och hagmarksinventeringen
Strandskydd fr.o.m. 2014	Fornlämning
Riksintresse Naturvård	Uppgift om lämning
Riksintresse friluftsliv	Övrig kulturhistorisk lämning
Regionalt värdefulla odlingslandskap	Fornlämning
	Övrig kulturhistorisk lämning

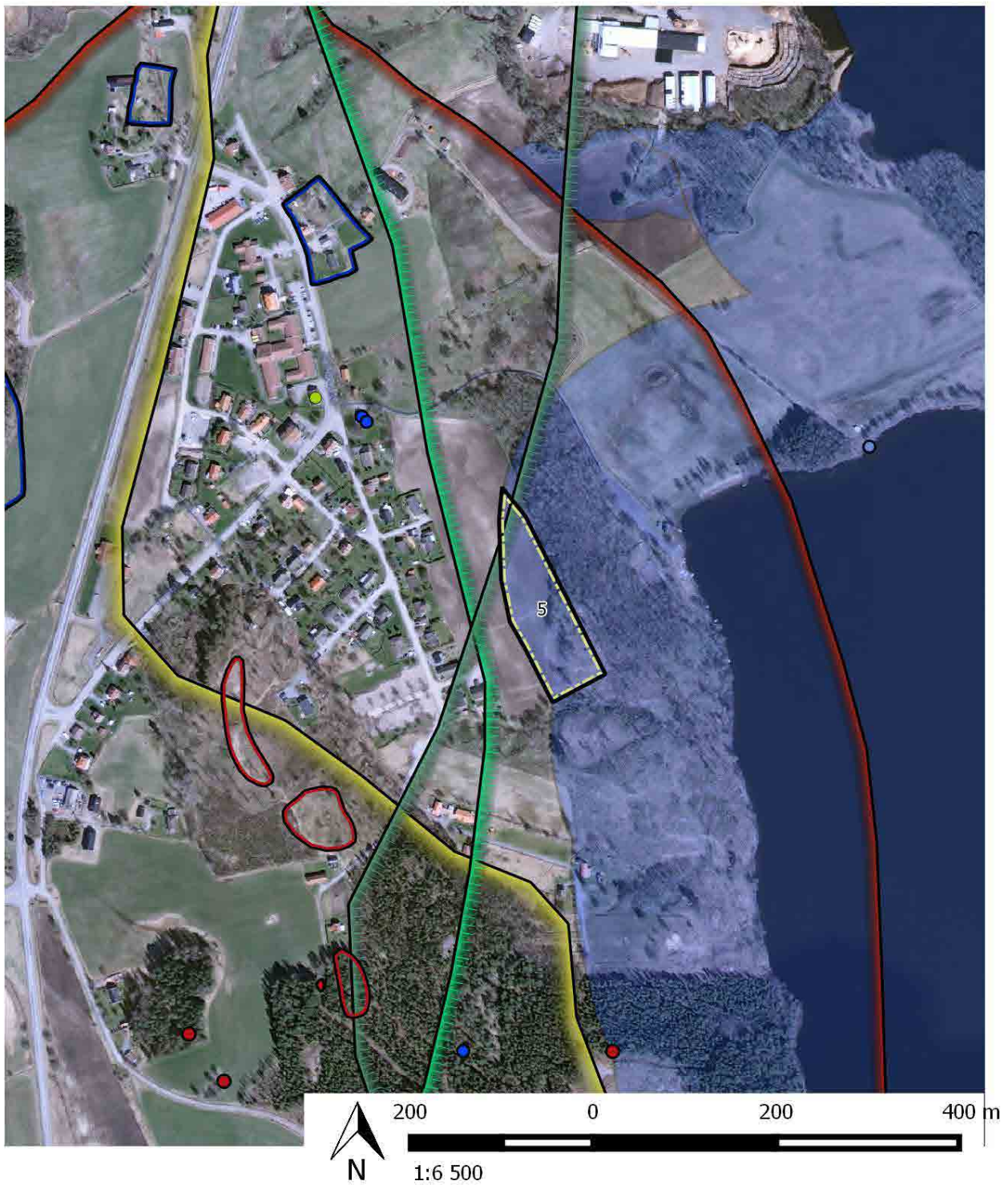
Område Backa

Teckenförklaring

	LIS-områden		Regionalt värdefulla odlingslandskap
	Strandskydd fr.o.m. 2014		Fornlämning
	Riksintresse Naturvård		Uppgift om lämning
	Riksintresse friluftsliv		Övrig kulturhistorisk lämning
	Natura2000-områden		Fornlämning
			Övrig kulturhistorisk lämning

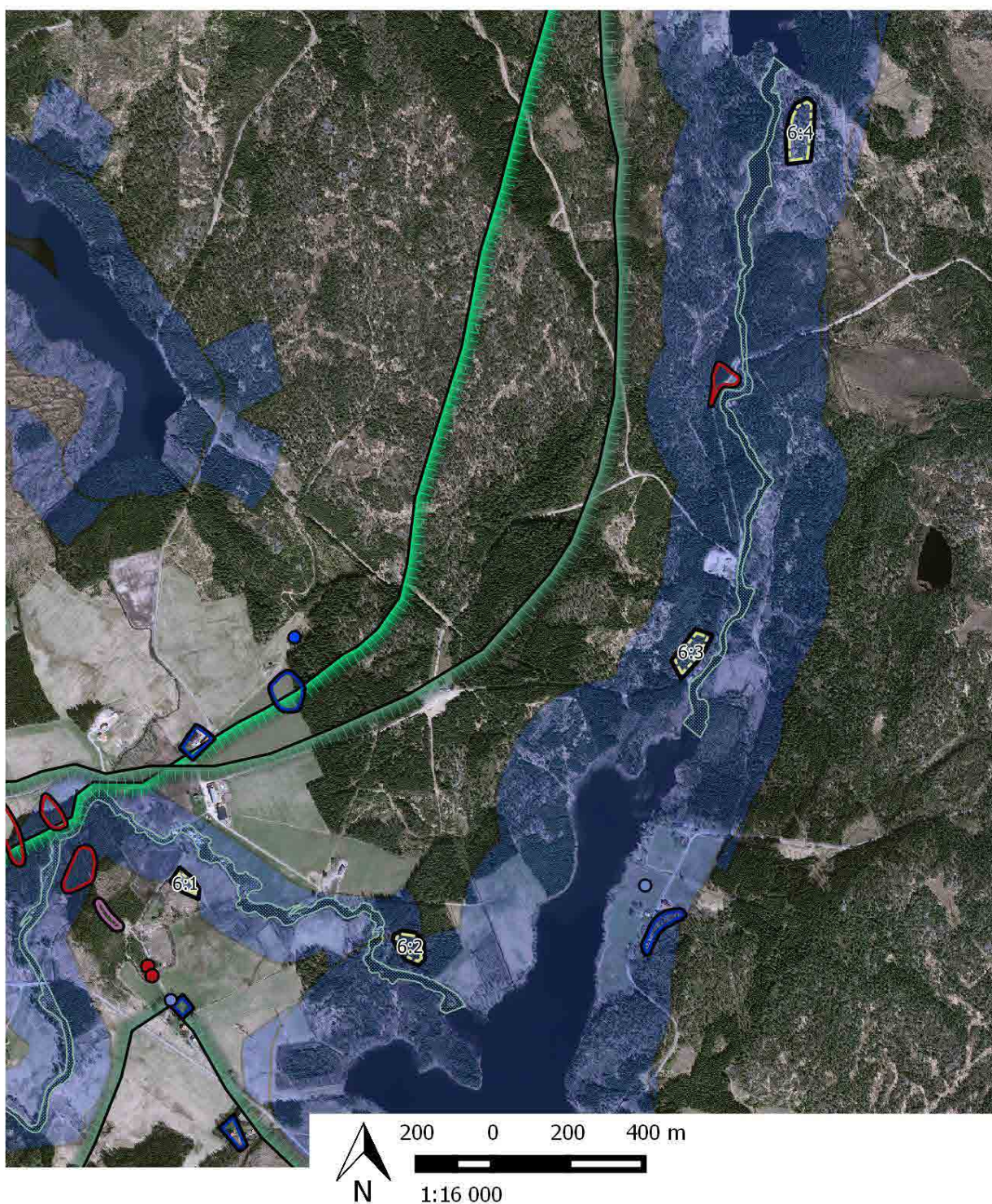
Område Östad

Teckenförklaring

LIS-områden	Bebyggelseregistret objekt
Strandskydd fr.o.m. 2014	Fornlämning
Riksintresse kulturmiljö	Uppgift om lämning
Riksintresse Naturvård	Övrig kulturhistorisk lämning
Riksintresse friluftsliv	Fornlämning
Regionalt värdefulla odlingslandskap	Övrig kulturhistorisk lämning

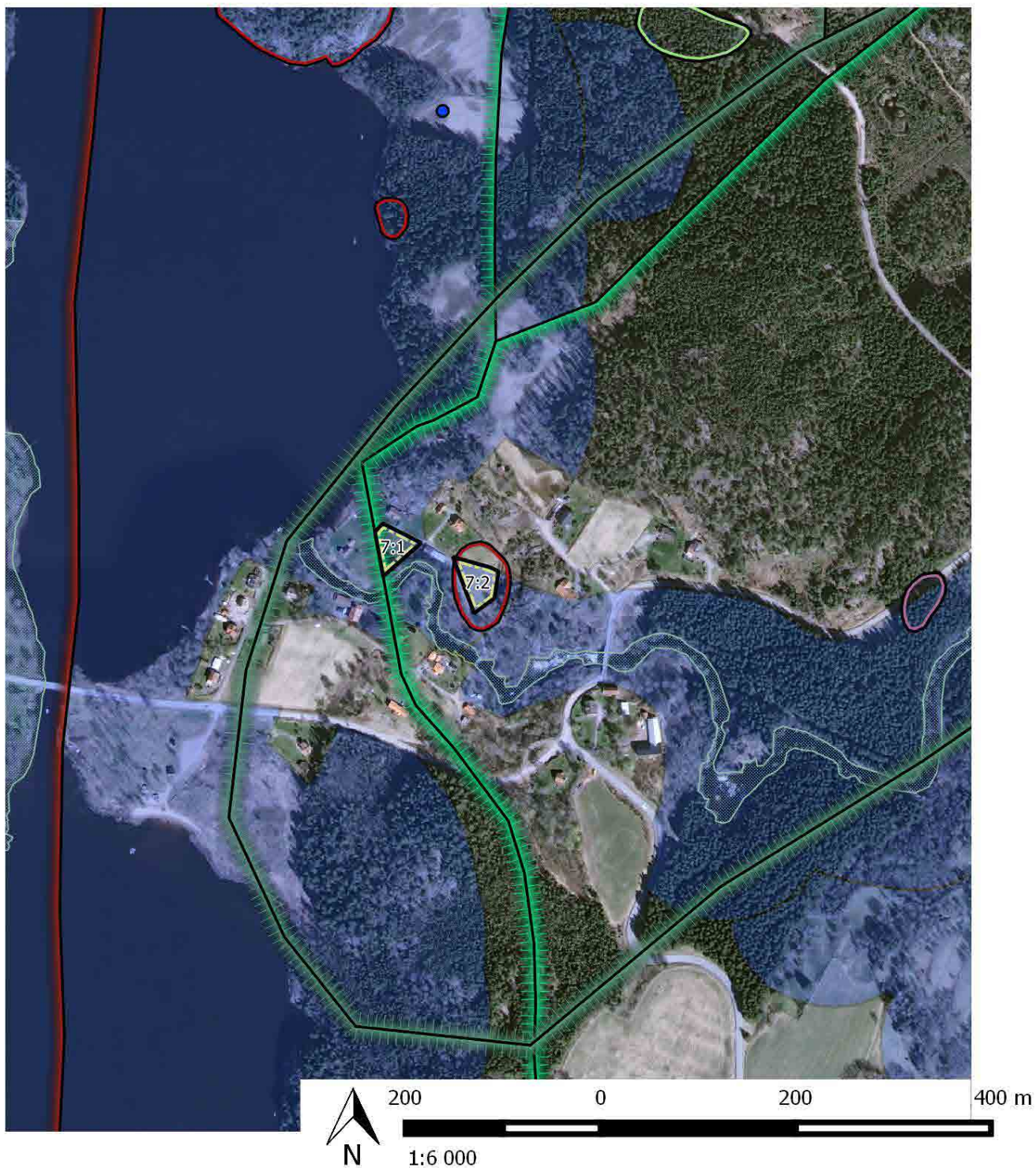
Område Flötemarken

Teckenförklaring

LIS-områden	Fornlämning
Strandskydd fr.o.m. 2014	Uppgift om lämning
Riksintresse Naturvård	Övrig kulturhistorisk lämning
Riksintresse friluftsliv	Bevakningsobjekt
Natura2000-områden	Fornlämning
	Övrig kulturhistorisk lämning

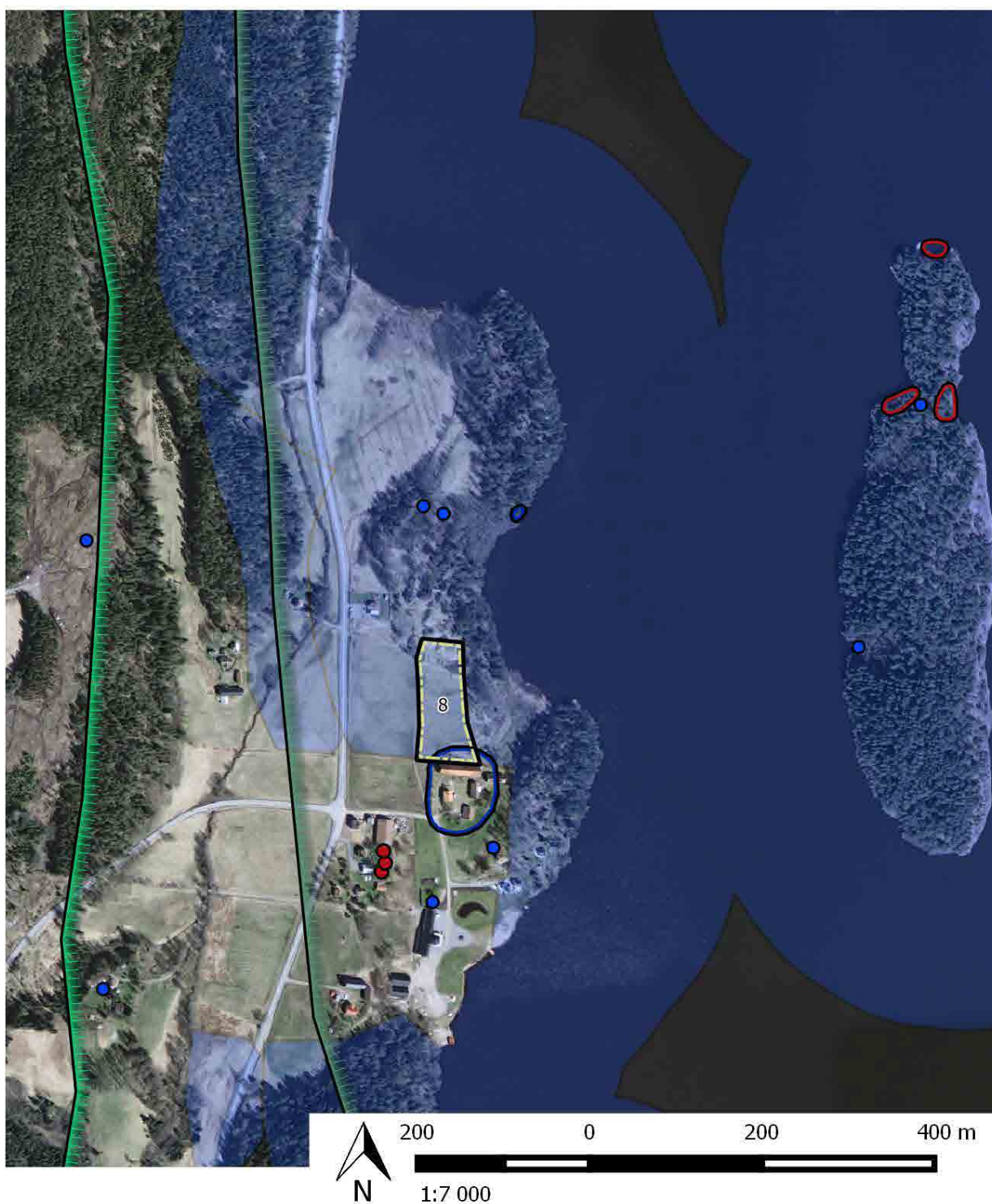
Område Sundshult

Teckenförklaring

	LIS-områden		Fornlämning
	Strandskydd fr.o.m. 2014		Övrig kulturhistorisk lämning
	Riksintresse kulturmiljö		Bevakningsobjekt
	Riksintresse Naturvård		Fornlämning
	Riksintresse friluftsliv		Uppgift om
	Natura2000-områden		Övrig kulturhistorisk lämning

Område Smeviken

Teckenförklaring

	LIS-områden		Fornlämning
	Strandskydd fr.o.m. 2014		Övrig kulturhistorisk lämning
	Riksintresse Naturvård		Fornlämning
	Riksintresse friluftsliv		Övrig kulturhistorisk lämning

Bilaga 2. 1930-talets landskapsbild

Inom ramen för steg 2 av landskapsanalysen har 1930-talets landskap digitaliserats för varje område utifrån den ekonomiska kartan från samma decennium. Genom dessa kartillustrationer kan en snabb skiss över de senaste hundra årens utveckling göras i de aktuella områdena. Kartorna återges här renritade för ökad tydlighet med alla detaljer från originalkartorna återgivna, förutom fastighetsgränser och platsnamn. Aktuella LIS-områden finns också markerade på kartorna.

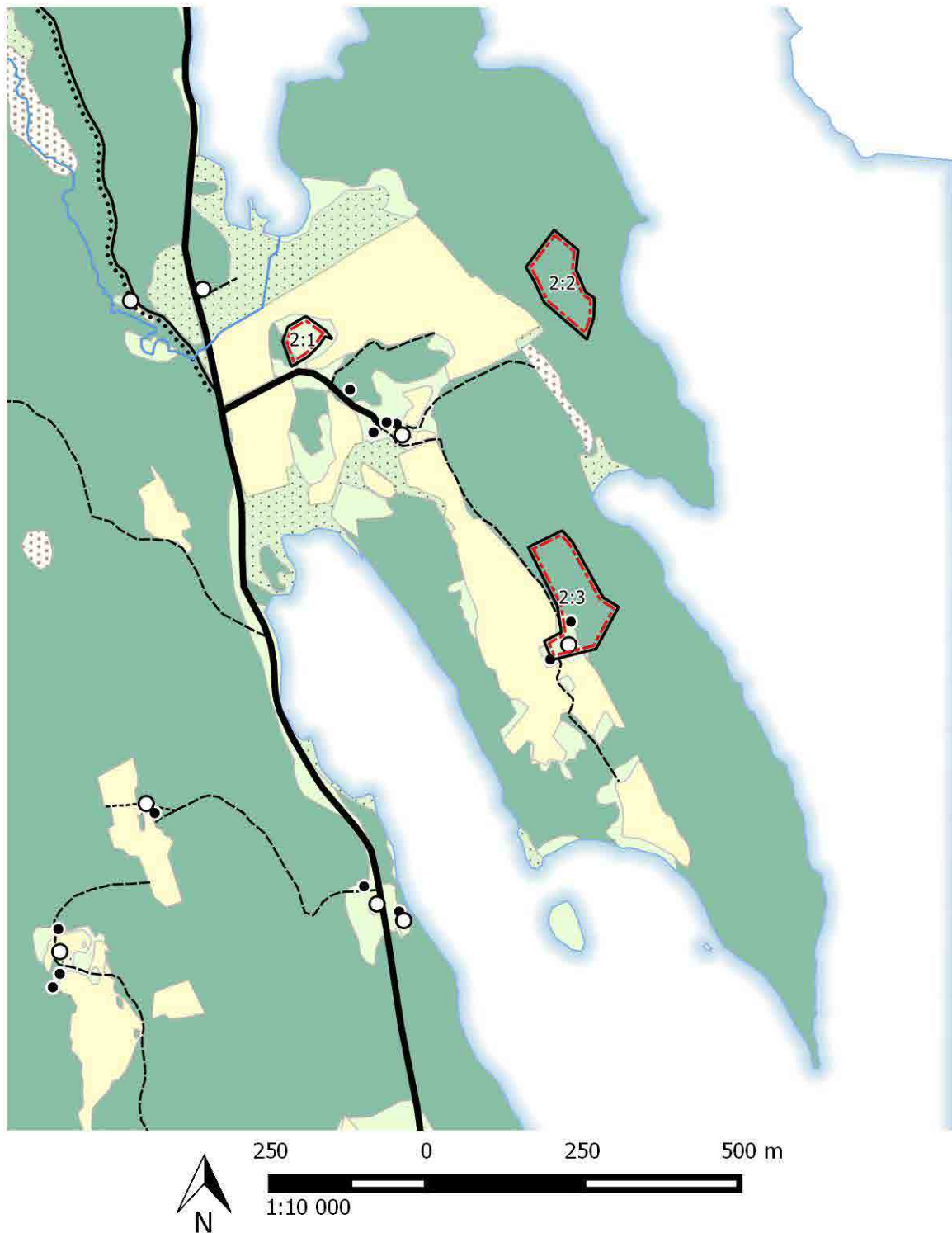
30-talets ekonomiska karta: Vassbotten

Teckenförklaring

LIS-områden	Åker	Boningshus
Landsväg	Betesmark	Funktionsbyggnad
Bättre annan väg	Öppen mark	
Sämre körväg	Sankmark	
Dålig körväg	Skogsmark	
Stig	Trädgård	
Vattendrag	Vatten	

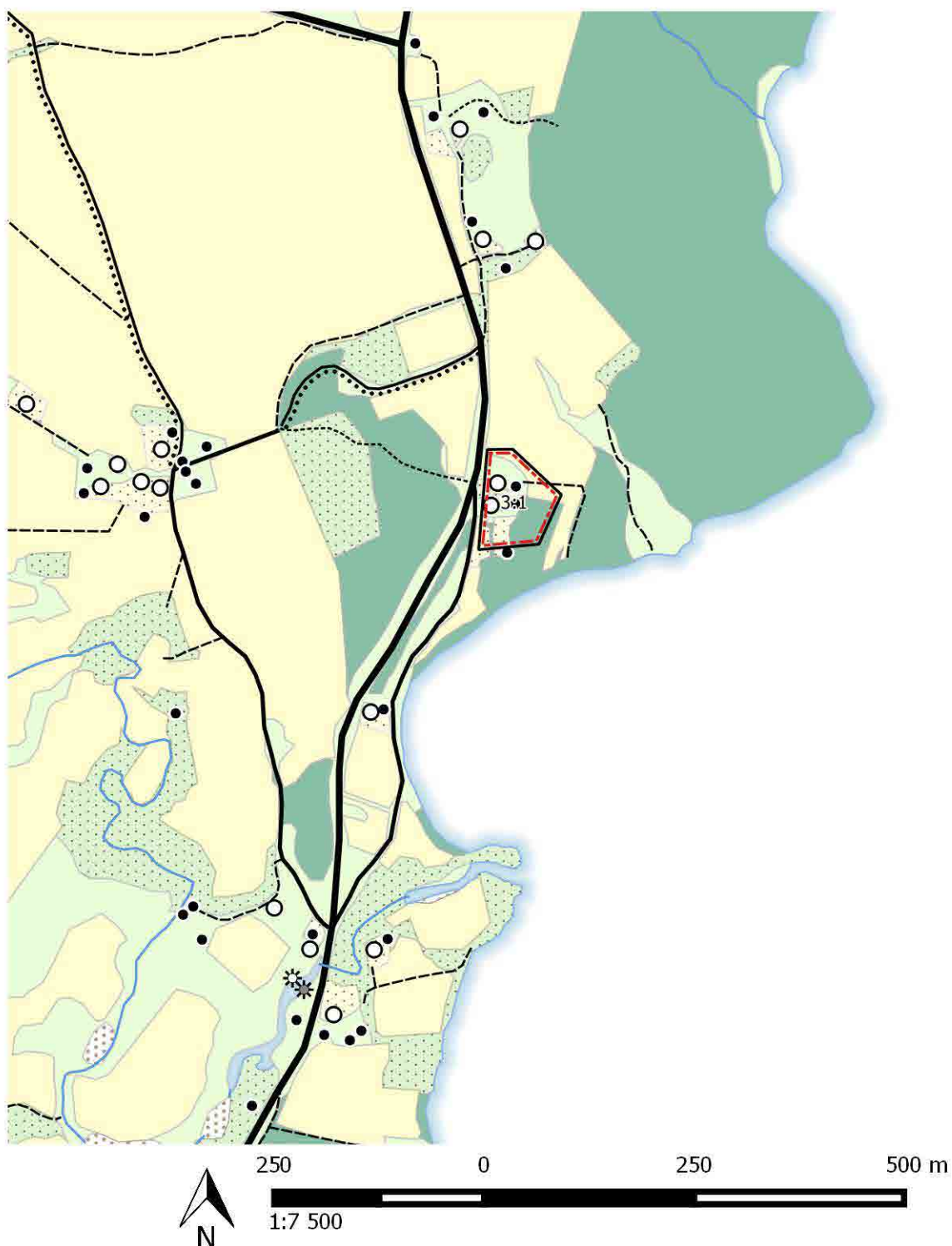
30-talets ekonomiska karta: Holkekärr

Teckenförklaring

LIS-områden	Åker	Boningshus
Landsväg	Betesmark	Funktionsbyggnad
Sämre körväg	Öppen mark	
Dålig körväg	Sankmark	
Stig	Skogsmark	
Vattendrag	Trädgård	
	Vatten	

30-talets ekonomiska karta: Hovsäter

Teckenförklaring

LIS-områden	Åker	Boningshus
Landsväg	Betesmark	Funktionsbyggnad
Bättre annan väg	Öppen mark	Vattenkvarn
Sämrre körväg	Sankmark	Såg
Dålig körväg	Skogsmark	
Stig	Trädgård	
Vattendrag	Vatten	

30-talets ekonomiska karta: Backa

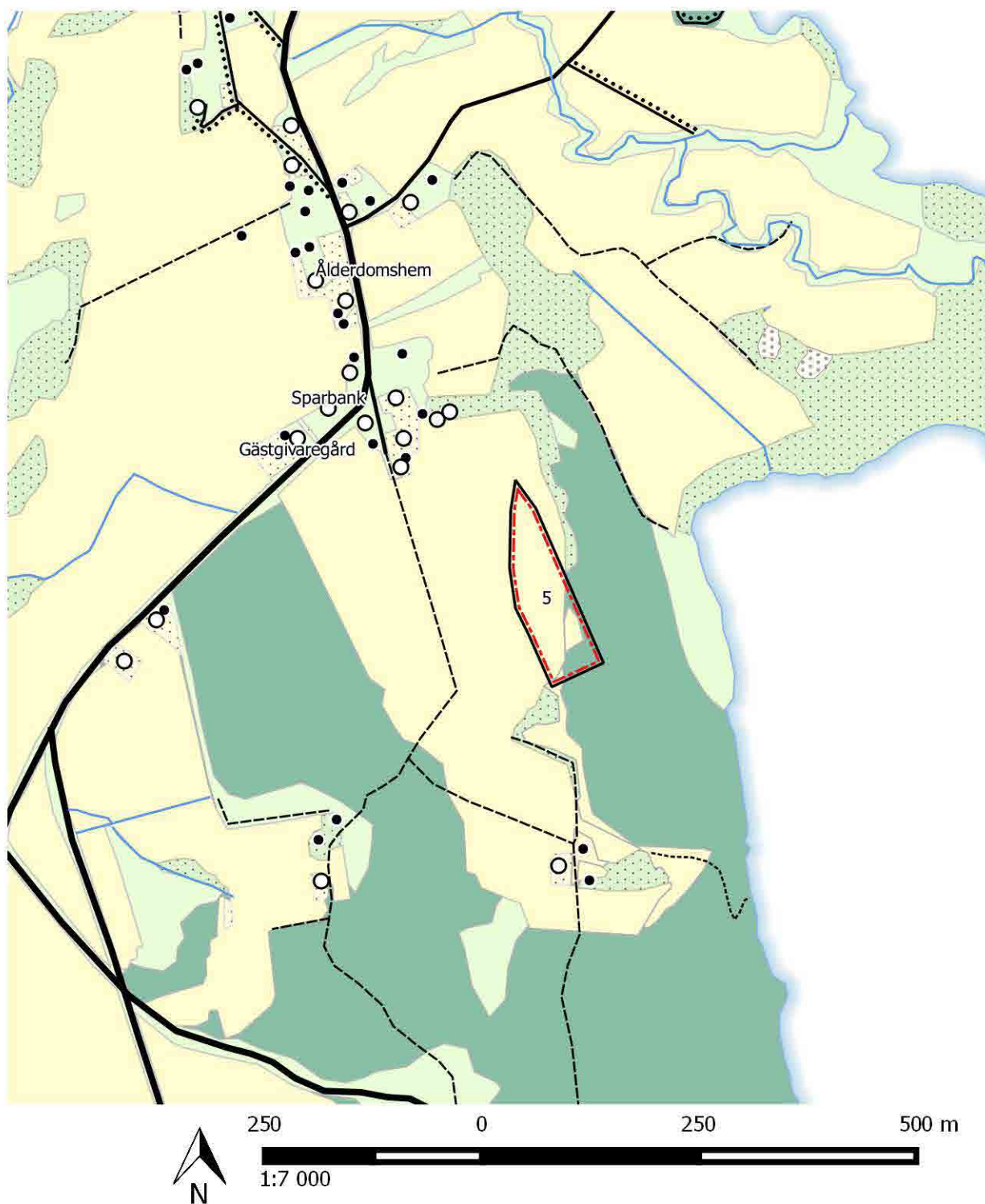

250 0 250 500 m
1:9 000

Teckenförklaring

LIS-områden	Åker	Boningshus
Landsväg	Betesmark	Funktionsbyggnad
Bättre annan väg	Öppen mark	Vindmotor
Sämre körväg	Sankmark	
Dålig körväg	Skogsmark	
Stig	Trädgård	
Vattendrag	Vatten	

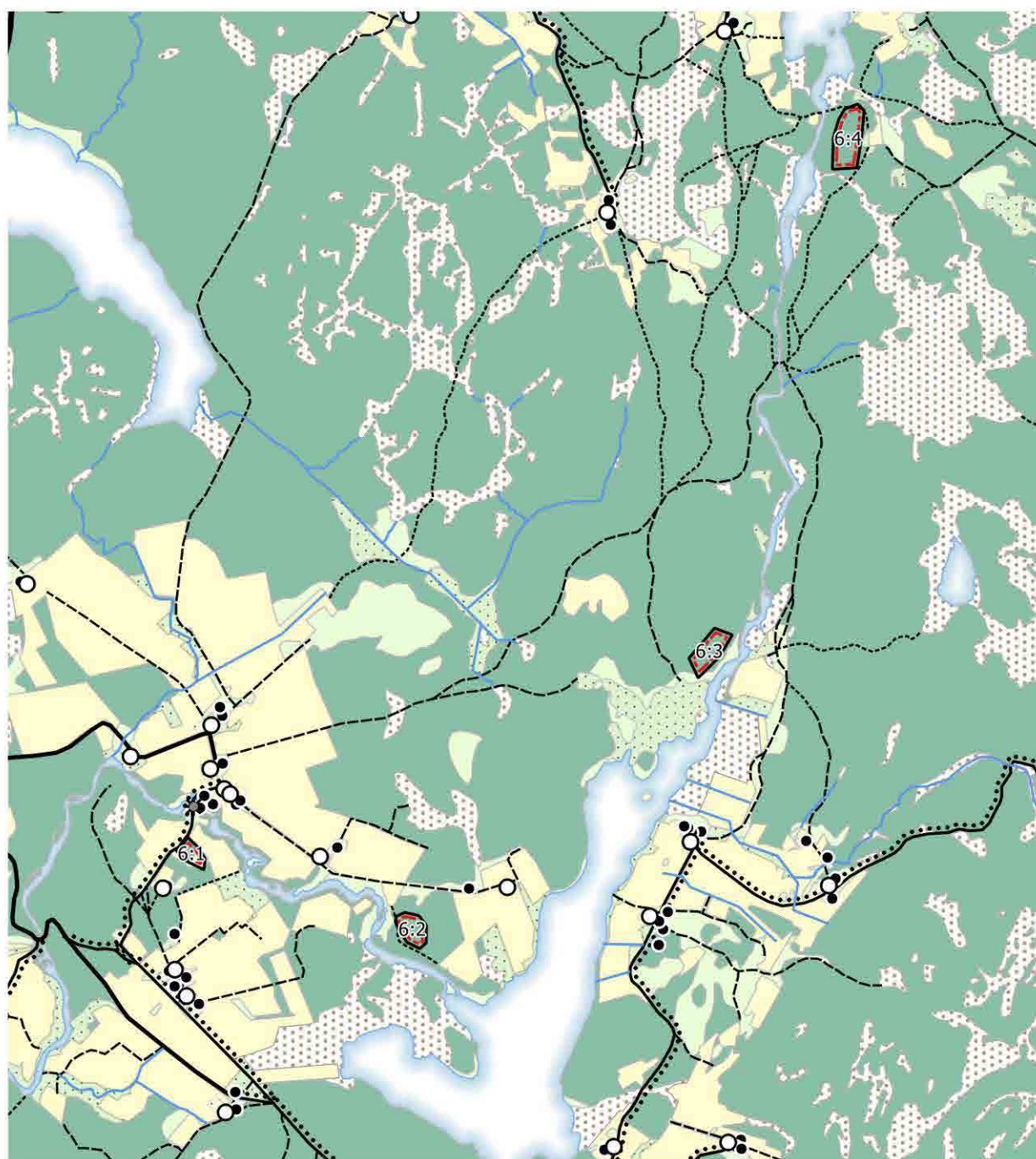
30-talets ekonomiska karta: Östad

Teckenförklaring

	LIS-områden		Åker		Boningshus
	Landsväg		Betesmark		Funktionsbyggnad
	Bättre annan väg		Öppen mark		
	Sämre körväg		Skogsmark		
	Dålig körväg		Vatten		
	Stig				
	Vattendrag		Trädgård		

30-talets ekonomiska karta: Flötemarken

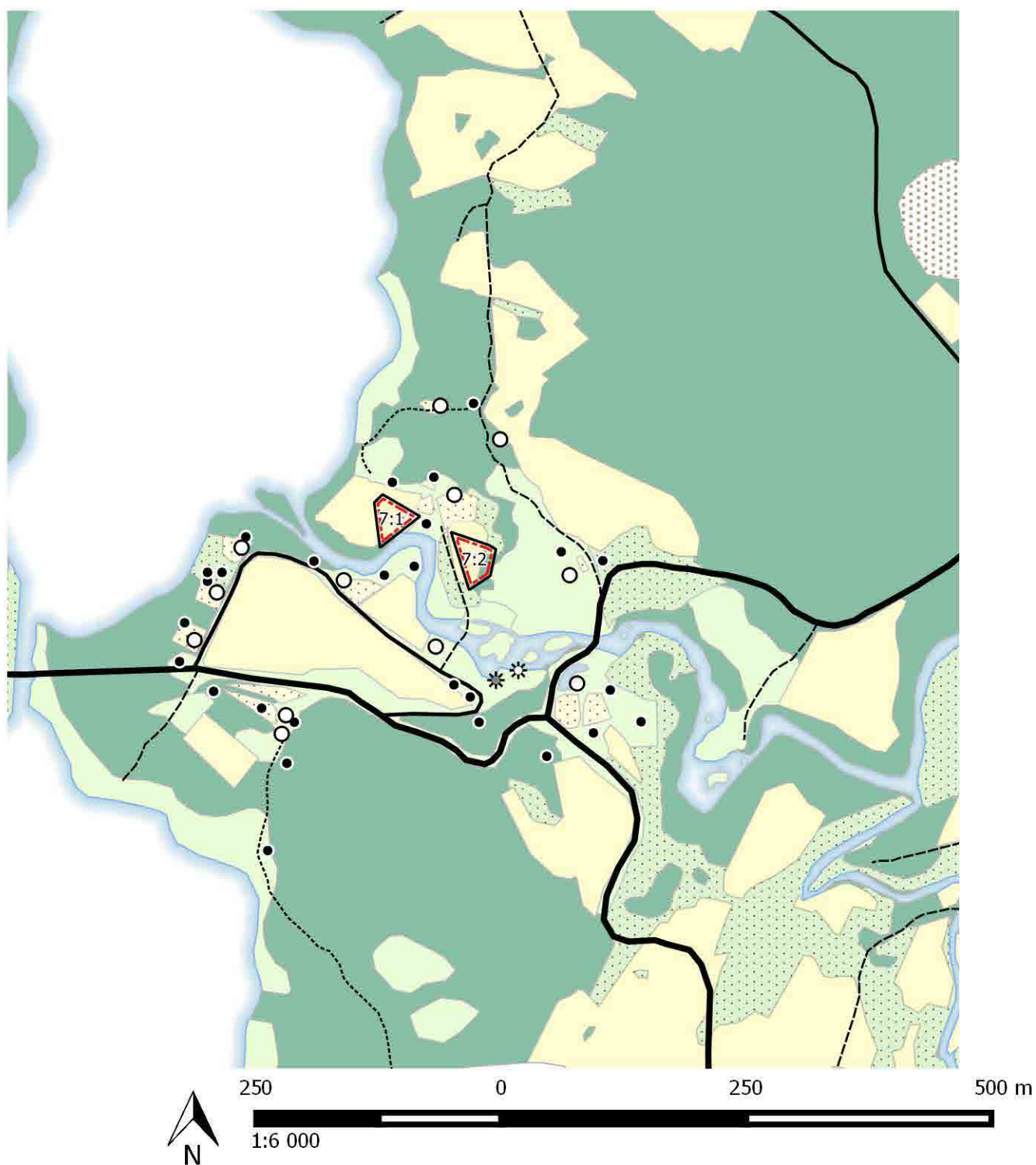
250 0 250 500 m

1:17 000

Teckenförklaring

LIS-områden	Åker	Boningshus
Landsväg	Betesmark	Funktionsbyggnad
Bättre annan väg	Öppen mark	Såg
Sämre körväg	Sankmark	
Dålig körväg	Skogsmark	
Stig	Trädgård	
Vattendrag	Vatten	

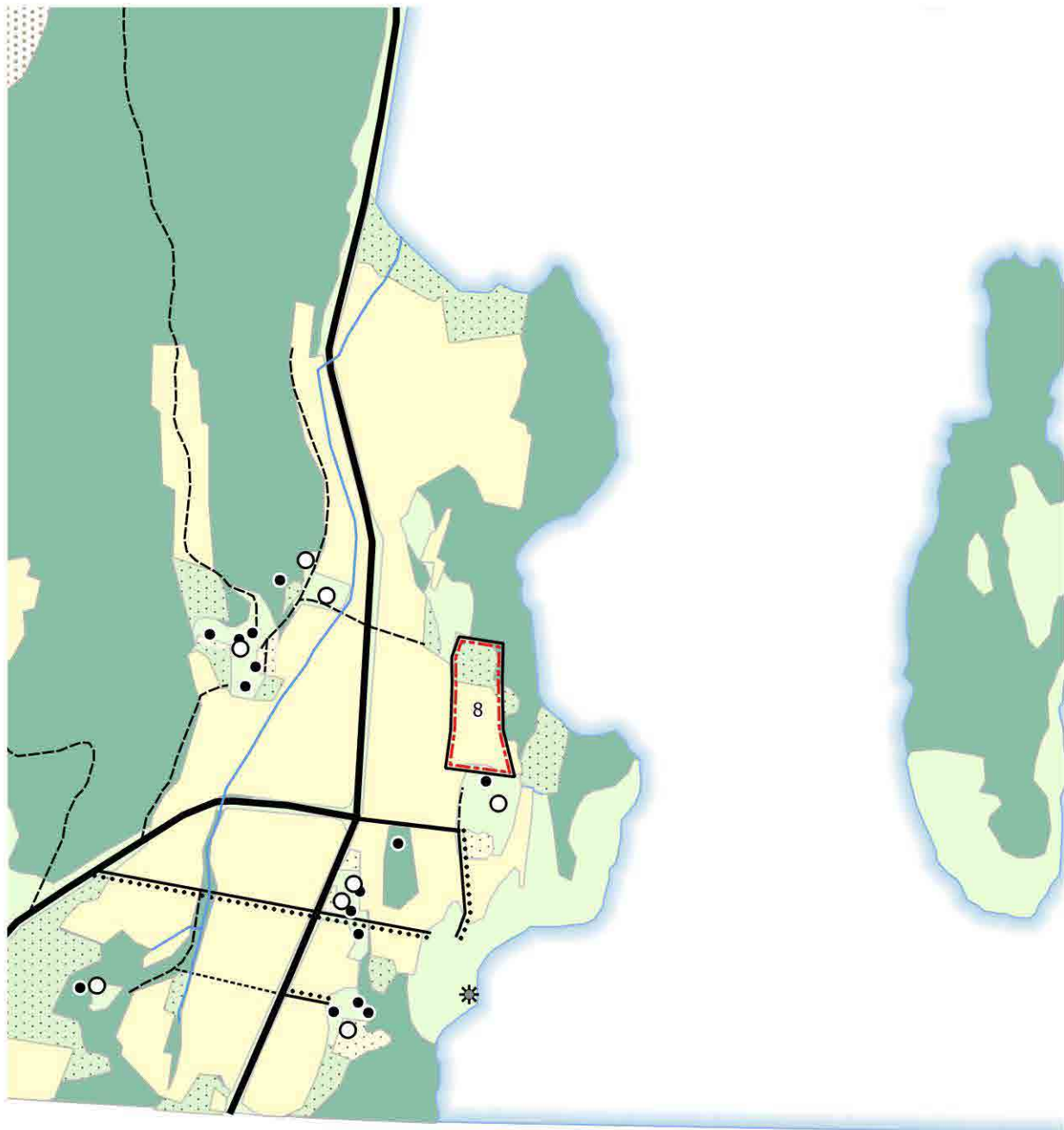
30-talets ekonomiska karta: Sundshult

Teckenförklaring

LIS-områden	Åker	Boningshus
Landsväg	Betesmark	Funktionsbyggnad
Bättre annan väg	Öppen mark	Vattenkvarn
Dålig körväg	Sankmark	Såg
Stig	Skogsmark	
	Trädgård	
	Vatten	

30-talets ekonomiska karta: Smeviken

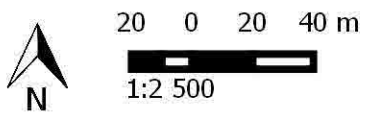
Teckenförklaring

LIS-områden	Åker	Boningshus
Landsväg	Betesmark	Funktionsbyggnad
Bättre annan väg	Öppen mark	Såg
Sämre körväg	Sankmark	
Dålig körväg	Skogsmark	
Stig	Trädgård	
Vattendrag	Vatten	

Bilaga 3. Rekommenderade lägen för nytillkommande bebyggelse

Här visas varje LIS-område i detalj, med rekommenderade lägen för nytillkommande bebyggelse. För en motivering för varje område, se textavsnitten i rapporten. Observera att gränsdragningarna har digitaliserats från datorn, och bör därmed endast ses som grova riktlinjer för framtida exploatering.

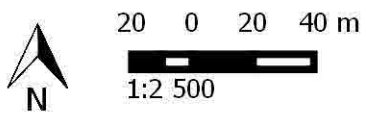
Område Vassbotten 1:1

Teckenförklaring

- LIS-område
- Rekommenderat läge

Område Vassbotten 1:2

Teckenförklaring

- LIS-område
- Rekommenderat läge

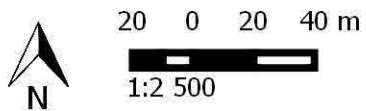
Område Holkekärr 2:1

Teckenförklaring

- LIS-område
- Rekommenderat läge

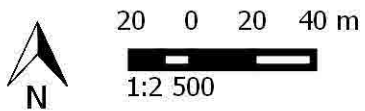
Område Holkekärr 2:2

Teckenförklaring

- LIS-område
- Rekommenderat läge

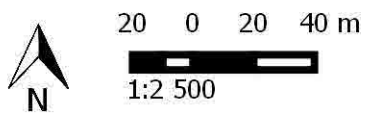
Område Holkekärr 2:3

Teckenförklaring

- LIS-område
- Rekommenderat läge

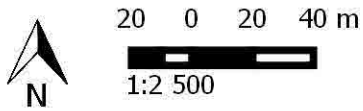
Område Hovsäter 3:1

Teckenförklaring

- LIS-område
- Rekommenderat läge

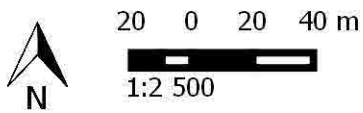
Område Backa 4

Teckenförklaring

- LIS-område
- Rekommenderat läge

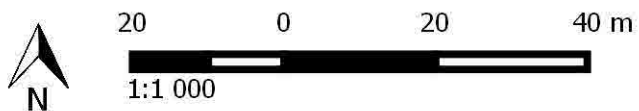
Område Östad 5

Teckenförklaring

- LIS-område
- Rekommenderat läge

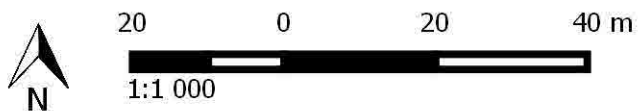
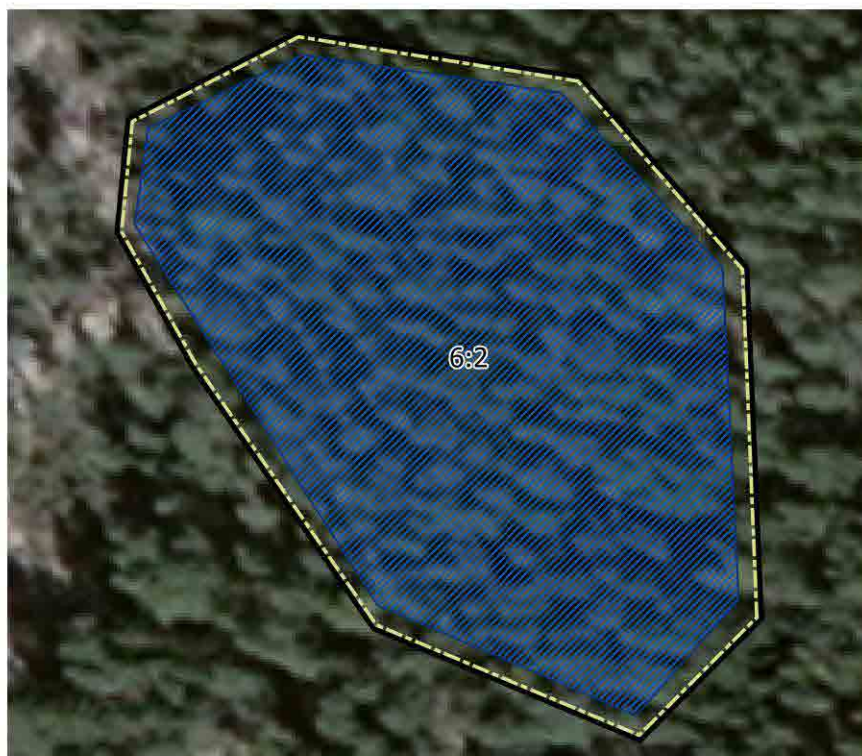
Område Flötemarken 6:1

Teckenförklaring

- LIS-område
- Rekommenderat läge

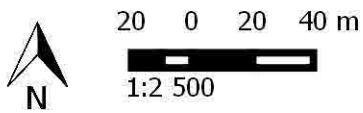
Område Flötemarken 6:2

Teckenförklaring

- LIS-område
- Rekommenderat läge

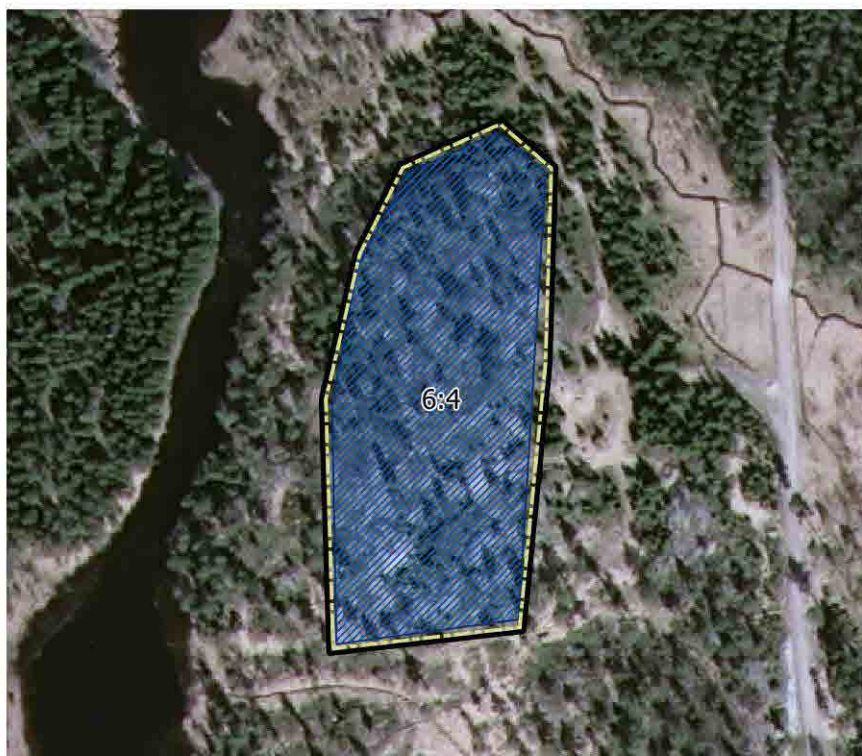
Område Flötemarken 6:3

Teckenförklaring

- LIS-område
- Rekommenderat läge

Område Flötemarken 6:4

20 0 20 40 m

1:2 500

Teckenförklaring

LIS-område

Rekommenderat läge

Område Sundshult 7:1

Teckenförklaring

- LIS-område
- Rekommenderat läge

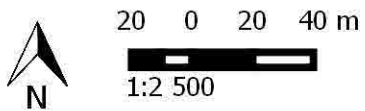
Område Sundshult 7:2

Teckenförklaring

 LIS-område

Område Smeviken 8

Teckenförklaring

- LIS-område
- Rekommenderat läge

Bilaga 4. Siktanalys för lokalisering av ny bebyggelse

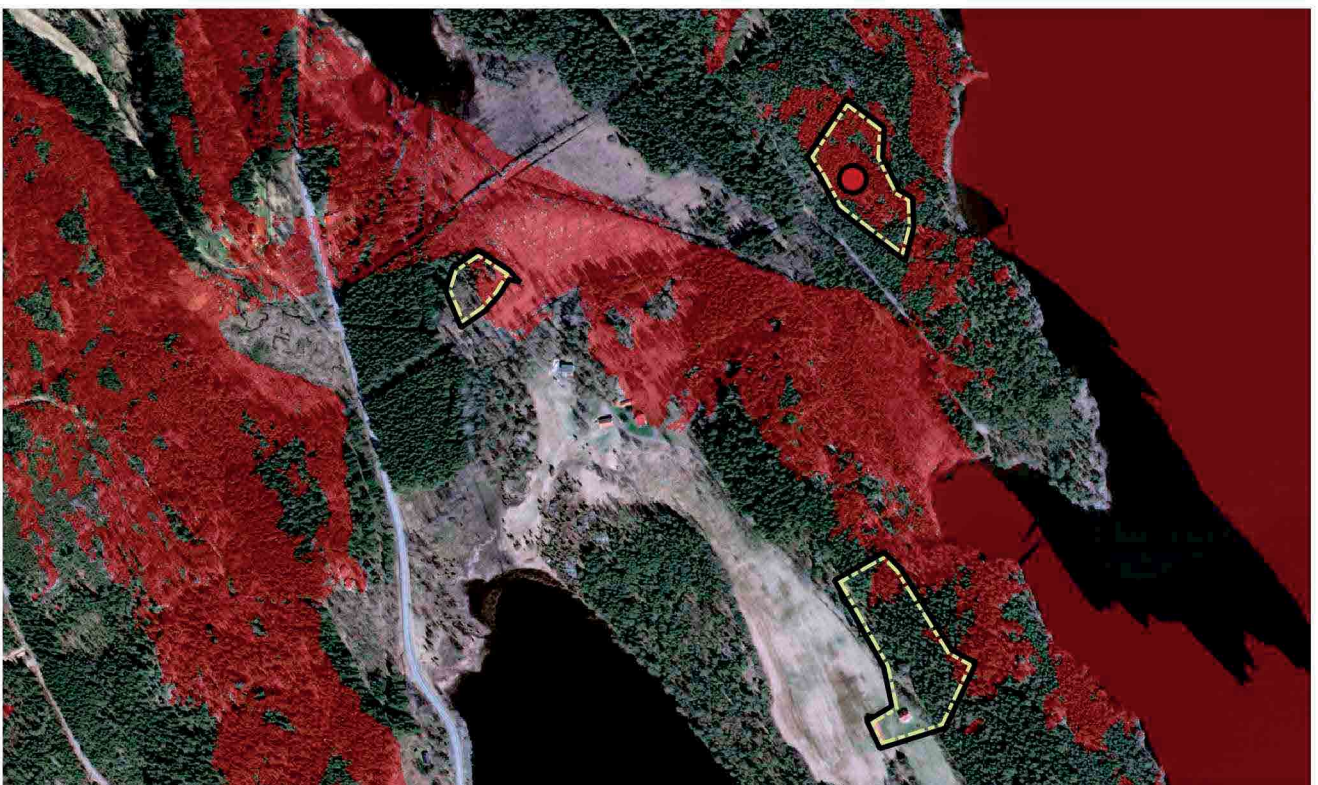
Kartan ger ett exempel på hur siktanalys kan användas för att möjliggöra en mer välgenomtänkt lokalisering av ny bebyggelse. Detta blir framförallt aktuellt på de många platser längs med Bullaresjöarna där bebyggelsen inte bör inta en allt för dominerande position i landskapet. Genom att testa olika lägen för nya byggnader och deras visuella exponering genom siktanalyser kan byggnaderna placeras så att de bättre maskeras av landskapet och inte utgör störande element i en känslig omgivning.

Exempelanalysen visar två exempel på olika lokaliseringars varierande siktområde i LIS-område 2:2 på Holkekärrsnäset. Siktanalysen gjordes mot bakgrund av en höjddatamodell med 2 meters upplösning. Höjddatan innehöll endast marknivåer och tog ej hänsyn till träd, övrig vegetation och nuvarande byggnader. Siktpunkterna lades på en nivå av tre meter ovan mark, vilket därmed motsvarar den tänkta byggnadens höjd.

Bättre placering: Byggnaden är placerad i den sänka som nämns i områdesanalysen för LIS-område Holkekärr 2:2 i texten ovan. Som kartan redovisar ligger den här mer skymd från övriga Holkekärrsnäset samt från huvudvägen. Även mot sjön intar byggnaden en mer dold position, framförallt åt söder.

Sämre placering: Byggnaden är placerad mitt uppe på den kulle som omfattas av LIS-området, och har därmed ett generellt större siktområde än i exemplet ovan. Som kartan redovisar syns byggnaden tydligare från sjön åt söder, samt även från huvudvägen och de öppna ytorna norr om nuvarande bebyggelse på näset. En byggnad i detta läge skulle inta en tydligt dominerande position i landskapet, vilket riskerar att störa den nuvarande landskapsbilden.

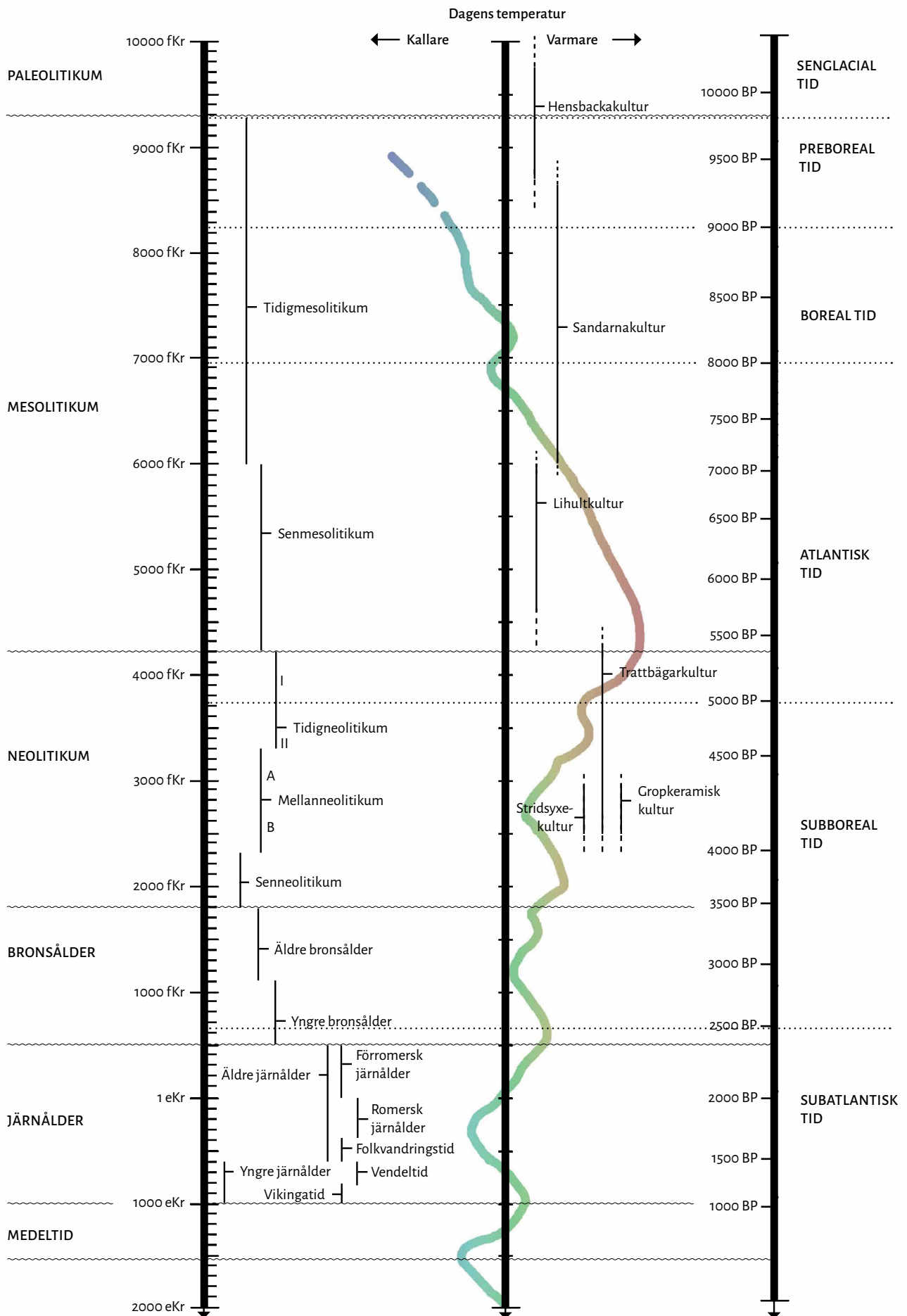
Siktanalys Holkekärr

Teckenförklaring

- LIS-område
- Bättre lokalisering
- Siktområde (bättre)
- Sämre lokalisering
- Siktområde (sämre)

Sammanställd av: Swedberg & Östlund. Källor: Andersson & Ragnesten (red) 2005, Nielsen 1993, Svedhage 1996, Welinder, Pedersen, Widgren (red) 1998 samt OxCal

Landskap i Bullaren – Detaljerad landskaps- och områdesanalys

Denna rapport är en fördjupning av den översiktliga landskapsanalys, *Landskapet i Bullaren*, som Kulturlandskapet tidigare utfört åt Tanums kommun. Syftet med rapporten har varit att analysera och detaljstudera ett antal områden och specifika platser som har föreslagits av kommunen som framtida LIS-områden. Rekommendationer har tagits fram av Kulturlandskapet för att belysa hur de aktuella områdena kan utvecklas i förhållande till nuvarande kulturmiljö och bebyggelsestruktur, utan att landskapets karaktär och värden påverkas negativt. De utvalda områdena ligger i Vassbotten, Holkekärr, Hovsäter, Backa, Östad, Flötemarken, Sundshult, Smeviken.

www.kulturland.se